

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztárhoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztőségi iroda: VII., Sip-utca 12. szám.

Tartalom: Meghívó. — A teljes választmány ülése. — A kifejtő tanítási módszer. Irta *Pintér Zsigmond*. — Képes héber olvasókönyv. Irta *Döri S Zsigmond*. — Kisebb közlemények. Közli *Rózsa Ede*. — Tárcsa. Gyermekszájból. Irta *Neumann Albert*. — Egyesületi élet. — Könyvismertetések. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Hirdetések.

MEGHÍVÓ.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület” teljes választmánya f. é. október hó 7-én, vasárnap, délután 3 órakor a pesti izr. hitközség dísztermében (VII., Sip-utcza 12. szám, II. em.)

ü l é s t

part, melyre f. kartárs urat, mint a teljes választmány rendes tagját, tisztelettel meghívjuk.

Budapesten, 1906. szeptember 17-én.

Hajnal Jakab
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Napirend:

1. Könyvkiadványaink szerződésügye. Előadó: *Bárd Rezső*.
2. Ifjusági iratok kiadása. Előadó: *Döri S. Zsigmond*.
3. Az Üdülő-telep ügye. Előadó: *Csukási Fülöp*.
4. Újabb kiházasítási segély megteremtése. Előadó: *Bárd Rezső*.
5. A felszaporodott titkári teendők ellátására vonatkozó intézkedések.
6. *Indítványok.

* Önálló indítványok az ülés előtt legalább 8 nappal írásban terjesztendő be az elnökséghez.

Jegyzet. A teljes választmány tagjai: az elnökség és a központi választmány tagjai, a vidéki választmányi tagok és a fiókkörök elnökei; az ülésen csakis ezek vehetnek részt.

A teljes választmány ülése.

Nagyon fontos és egyesületünk jövő fejlődésére messze kiható tanácskozásra gyülekeznek október hó 7-én teljes választmányunk tagjai. Oly ügyek kerülnek majd ott megbeszélésre és elvi eldöntésre, melyek mélyen érintik egyesületünk erkölcsi és anyagi érdekeit és melyeknek helyes irányba való terelése, bölcs és tapintatos elintézése egyesületünk további fejlődését hathatósan fogja előmozdítani.

Egyesületünk évtizedes tradíciói, alapszabályaink paragrafusai és azoknak egész szelleme a legfontosabb ügyekben való döntést a teljes választmányra bízák. És bölcs dolog, hogy ez így van. Egyleti közgyűlések általában, de különösen a mi közgyűléseink nem alkalmasak arra, hogy fontos ügyeket alaposan megvitassanak és azoknak minden következményeit bölcs körültekintéssel és okos tapintatossággal figyelembe vegyenek. Már a tagok nagy száma, kik közgyűléseinken jelen vannak, a tagok nagy részének könnyen érthető tájékozatlansága és tapasztalatlansága, meg az idő rövidsége a beható tárgyalást lehetetlenné teszik. Ehhez járul még a rendesen nagy tárgysorozat, — melyet a gombamódra felbukkanó indítványok is mértéktelenül meghosszabbítanak, — a tisztújítással természetesen járó izgalom és végül az az ideges kapkodás, amely évek óta tapasztalható közgyűléseinken és amely talán abban leli magyarázatát, hogy a fővárosba áldozatok árán felránduló kartársaknak ezer elintézni való dolguk akad itt és mégis minél előbb akarnak visszatérni szeretteik körébe, foglalkozásuk színhelyére. De a közgyűlésnek nem is ez a célja, hivatása. Elsősorban felolvasó ülés az, melyen a legfontosabb, legégetőbb és a zsidó tanítóságot leginkább érdeklő tanügyi és pedagógiai kérdéseket taglalja a hivattott, e célra kirendelt előadó, hogy felolvasásával az illető tárgyban egy helyes tanítói közvélemény kialakulását segítse elő. Másodsorban számonkérő szék ez, mely ellenőrző jogánál fogva, meghallgatja a tisztviselőknek, az elnökségnek és a közp. választmánynak beszámolóját, megítéli, hogy egyesületünk e vezetői hogyan sáfárkodtak a lefolyt három évi ciklusban az egyesület erkölcsi, szellemi és anyagi javaival s végül felhatalmazást ad azokra az intézkedésekre és nagyobb anyagi befektetésekre és kiadásokra, melyeket a vezetőség egyesületünk fejlesztése céljából tagjaink érdekében szükségesnek tartott és melyeket a teljes választmány már megvitattott és elfogadott. Ezekhez tartoznak egyzersmind azok a szervezeti vagy intézményes változások, melyek alapszabály-revizióval járnak és melyek szintén a közgyűlés hatáskörébe tartoznak. E kétirányú tevékenységgel egyenrangú a közgyűlésnek az a hatásköre, mely a tisztújításban nyilvánul, midőn a többség bizalma kiválasztja azokat a férfiakat, kiket az egyesület élére állít, kikre intencióinak és határozatainak megvalósítását bizza és kik a közgyűlésnek tartozó felelősség mellett végzik tulajdonképpen ama fontos és nemes munkát, mely a zsidó tanítóság és zsidó tanügy érdekeit szolgálja, s melynek elvégzésére létesült és áll fenn tulajdonképpen már négy évtizede egyesületünk.

Nem úgy a teljes választmány. Egyesületünk kitünően bevált szerve-

zete értelmében, meg a fent vázolt okok folytán egyedül e testület van hivatva a legfontosabb ügyeket, melyeket az elnökség és közp. választmány jól előkészített javaslatokba foglalt, megvitatni és elvileg eldönteni. Összeállítása is már kedvez e feladatának. Tagjai elsősorban az elnökség tagjai, tehát egyesületünk felelős vezetői, a közp. választmány tagjai, tehát az a testület, mely egyesületünk ügyeit hónapról-hónapra intézi, és végül a vidéki választmányi tagok, kik a természetes kiválasztás folytán és négy évtizedes tradicionális gyakorlata alapján mindig a zsidó tanítóság legkiválóbb tagjai, helyi nagyságai az ország minden irányából összeválogatva, s kik majdnem mindannyian évtizedek óta foglalkoznak egyesületünk ügyeivel önzetlen munkabírással és tehetségükből és tapasztalataikból folyó hozzáértéssel.

Ez önzetlen munkabírással, cz évtizedes tapasztalatokból folyó szakismeretre lesz szüksége e derék és jól szervezett testületnek most is, midőn az idén Szukkoth ünnep negyedik napján fogja a lapunk első oldalán jelzett tárgysorozat fontosabbnál fontosabb pontjait megvitatni és elintézni.

Első tekintetre láthatja minden tagtársunk, hogy e pontok között mindjárt az első pont: „*Könyvkiadványaink szerződés-ügye*“ nemcsak a legfontosabb, hanem tulajdonképpen az a pont, mely miatt egyesületünk vezetősége a teljes választmányt ez idő szerint összehívta.

Kiadványaink szerződése 1908. május hó 1-én lejár. Ha azonban — e szerződés egy pontja értelmében — azt 1907. május hó 1-én fel nem mondjuk, úgy változatlanul további tíz esztendeig marad érvényben. Világos tehát, hogy ez életbevágó egyesületi ügyben 1907. május hó 1. előtt már tisztába kell jutnunk mindazon fontos kérdések felett, melyek egy újabb szerződés megkötése alkalmából az ügy érdekéből kifolyólag felmerülnek. Egyesületünk elnöksége már 1905. őszén foglalkozott két ízben az üggyel, megbízván a titkári hivatalt, hogy a szükséges adatokat gyűjtse egybe, *Bárd* Rezső választmányi tagot pedig, hogy az ügyet alaposan tanulmányozza. A megbízottak az 1906. január havában tartott elnökségi ülésen tettek először jelentést, mire aztán az elnökség felhatalmazást kért és kapott a közp. választmánytól a teljes választmánynak kellő időben való összehívására. A közp. választmány egyszersmind bizottságot küldött ki kebeléből, mely az elnökséggel egyetemben előkészítse a teljes választmánynak ez ülését. E bizottság négyszer ülésezett, részletesen megbeszélvén az elnökség tagjaival a megállapítandó tárgysorozat minden pontját. Tanácskozásáról az általa kijelölt előadók a közp. választmánynak két ízben tettek jelentést, mely e jelentéseket változatlanul elfogadta és azoknak a teljes választmány elé való terjesztését elrendelte.

Nem volna alkotmányos eljárás, ha ma ezeket a javaslatokat már nyilvánosságra hoznók. E javaslatok a teljes választmány számára készültek, hogy alapját képezzék a beható megvitatásnak. E javaslatok felett a teljes választmány egészen szabadon határoz, különösen a szerződés ügyében, melyben alapszabályaink világos rendelkezése szerint (23. §. c) pontja) őt illeti meg a végső döntés. E javaslatok sorsa tehát még bizonytalan; nem egyebek ezek, mint tanácskozási anyag, az eddigi előkészítő munka eredménye, mely megkönnyítse a teljes választmánynak azt, hogy a helyes elvi szempontokat meg-

találja, melyek szerint az egyesület vezetősége kiadványaink értékesítése tárgyában ezentúl eljárjon.

A teljes választmány munkája tehát az idézett paragrafus értelmében abban áll, hogy megállapítsa ez ügyben az elvi szempontokat. De az elvi szempontoknak a gyakorlatba való átültetésére az egyesület vezetősége van hivatva. E munka azonban hosszabb időt igényel.

Mert bármiképpen határoz is a teljes választmány, határozatainak végrehajtása újabb, a részletkérdésekre vonatkozó tanácskozásokat, megbeszéléseket, esetleg az egyesületen kívül álló körökkel való tárgyalásokat igényel és minderre idő kell, melynek azonban a fentjelzett okból 1907. május elsején túl nem szabad terjednie. Ezért állapította meg a vezetőség a teljes választmány ülésének idejét okt. 7-re.

Alapszabályaink 22. §-a értelmében ugyanis a teljes választmányt csak oly időben lehet összehívni, mikor a tanítás általában szünetel. 1907. május 1. előtt az ilyen terminusok a szukoth-ünnep, a chanukka, a purim vagy a peszách-ünnep ideje lehetnek volna. A chanukka, mint terminus, eleve nem jöhetett számításba, mert nem citálhatjuk tagtársainkat télviz idejében — a legtöbbje javakorabeli ember — az ország távoli vidékéről a fővárosba. A purim és peszách terminusát (március és április) más okokon kívül azért nem vehetjük tekintetbe, mert akkor a határozatok foganatosítására szükséges idő tulontul kevés lett volna. Így állapotunk meg a mostani terminusban.

A tárgysorozatnak többi, 3—5. jelzett pontjai eléggé ismeretesek azon tagtársaink előtt, kik a közp. választmánynak lapunkban mindenkor közölt jegyzőkönyvi tudósításait figyelemmel olvasták. Oly tárgyak ezek, melyek ugyan szintén a teljes választmány döntését kívánják, de melyekben a végső szót a közgyűlés van hivatva kimondani.

Nagy reményekkel nézünk tehát a teljes választmány ülése elé. E derék testület minden eddigi ülése tanácskozásának méltóságos higgadtságával, tagjainak tárgyilagos, körültekintő és nyugodt vitatkozásával, okos és gyakorlati döntéseivel egy-egy határhő volt egyesületünk történetében, erőforrása intézményeink további fejlődésének. Eddigi működése mindenkor méltó volt a zsidó tanítóság jó hírnevéhez, méltó azon ideális és megis a körülményeket és a reális életet számításba vevő törekvésekhez, melyek egyesületünk nemes céljaiban kifejezésre jutnak és melyeket tárgyilagos bírálóink úgy a zsidó tanítóságban, mint egyesületünk munkásságában mindenkor feltaláltak és dicsérettel kiemelték. Hisszük, bizunk benne, hogy a teljes választmány mostani ülése is minderről fényesen fog tanuskodni.

Ezzel a bizalommal eltelve üdvözlünk benneteket, a székesfővárosba felránduló vidéki választmányi tagokat, egyesületünk szilárd oszlopait, minden jóban és nemesben hű munkatársainkat. Isten hozott benneteket, az Ő szelleme, az Ő áldása lebegjen tanácskozástok felett!

A kifejtő tanítási módszer.

Előadta a jeni szünidei kurzuson *Lehmensick*, tanítóképzői ig. tanító Frankenbergből.
A gyakorlati tanítást bemutatta *Henkler P.* Jenából.

Mint új módszert ajánlotta és fejtette ki előadó a kifejtő tanítási módszert, mint olyant, mely hivatva van tanító és tanítvány között szorosabb szellemi kapcsolatot létrehozni. Mint új módszert a következőkben ismerteti elméleti alapon, hogy azután az új módszer útmutatása szerint felépített gyakorlati tanítással demonstrálja elméleti igazságait és különféle tárgykörben láthassuk a módszer alkalmazhatóságát.

A módszer jelentősége és célja.

A kifejtő tanítási módszer a tanító és tanítvány között lefolyó párbeszédből áll. Az alapot erre a tárgyalást bevezető tárgyi kérdés adja meg, amire a tanítvány gondolkörében feleletet keres, hogy ezáltal figyelme a tárgyalandó új anyag felé terelődjék. A feleletek alapján következtetéseket vonunk, úgy annyira, hogy gyermekeink a helyzeti viszonyok megismerésébe bevonatnak. Ez által már eleve bevezetjük tanítványainkat gondolkozási menetükben a cselekedet fontosabb körülményeibe és azoknak szellemébe.

Az egyéni képzelőtehetség egy irányba domboríttassék ki, hogy így a gyermek lelkében lehetőleg szemléletes, eleven kép alakulhasson ki.

Amint ez a tanítási módszer igyekszik a tényleges tapasztalatokat, miket valaki már életében szerzett, megújítani és utánozni, úgy készítsen elő az életre, amennyiben önállóan gondolkozó, melegen érző embereket segít nevelni.

A módszer föltételei és követelményei.

Hogy a gyermek tanítójának vezetése mellett lelkületében eléggé prágans képeket állíthasson össze, kell, hogy a gyermeknek már képzeleti legyenek, mik így alapját képezzék a képzettársulásnak.

Csak általános elképzelő-tehetség biztosíthatja célunkat, hogy a tanítvány a tanítónak elmemozdító közbenjárására a régi ismertből helyessen következethessen új dolgokra.

A gyermeket szoktatnunk kell a különféle gondolatkezelések alapján, mint kérdések, felszólítások, állítások, közbeszólások és továbbfejlesztések, önállóan továbbfejlesztési gondolkörüket és hogy ezeknek összefüggő beszédben adjanak értelmes kifejezést

Nagy, összefüggő gondolattömegek legalkalmasabbak, hogy a tanulóknál ezeket a szellemi tornákat megkönnyítsék, mert minél több új gondolatot támasztunk bennük, annál több irányban vonhatnak következtetéseket, köthetik össze képzeleteiket.

A módszer nehézségei és veszélyei.

Kezdetben a gyermeknek feleletei legtöbbször rövidek, ki nem elégitők, hisz nem szokták még meg a tanítási módszert. Ily esetekben legcélravezetőbb lesz, ha a gyermekeknek ilyenmü rövid feleleteit többszörösen összefoglaltatjuk, sőt lehetőleg változatos összeállításban ismételt elmondatjuk.

Ép úgy sok nehézséget okoz eleintén tanítványainknál az összefüggő egésznek tervszerü kiépítése. Épen azért a tanító az egyes részleteket, mint egészeket maga elmondja

Viszont az az ellenkező nehézség, ami abban nyilvánul meg, hogy a gyermekek túlböbeszédűek és éppenséggel nem tárgyhoz szólóak, helyes felosztással és idejekorán való utbaigazítással, az oda nem tartozó dolgoknak visszautasításával küzdhetők le.

Legnagyobb akadályát képezi az a körülmény, hogy a gyermekek előszeretettel felelnek és így, igaz, gyakran abba a hibába esnek, hogy csak találgatnak. Ha azonban a feleletek megokadatolását mindenkor szigorúan megköveteljük, a helytelen feleletet a találónak kiemelésével ellensúlyozzuk: akkor következetes és fokozatos végrehajtással ezt az akadályt is elháríthatjuk.

Alkalmazhatósága :

minden iskolafajtánál, akár osztott vagy osztatlan iskola az; minden osztályban, akár alacsonyabb, akár magasabb az, de nem minden tantárgynál és nem minden tanítási anyagnál.

A cselekvések felidézésére a multból, ezeknek a jelen időbe való beállítására és érzékeltetésére, a távolban álló tárgyaknak, mik nincsenek a gyermek szemci előtt, közelebb hozására, képletileg megfoghatóvá tételére.

Alkalmazható tehát a bibliai-világtörténelmi tananyag feldolgozásában, költemények és próza tárgyalásánál, aesthetikai szempontból történő képmagyarázásoknál, földrajzi és természetrajzi ismeretek nyújtásánál.

Előnyei :

cleven, élénk, szemléletes képalkotása ;
a gyermekeknek önállóan történő gondolkozási tevékenysége ;
az érdeklődés felkeltése és mindjobban fokozása ;
a tanítónak megadatik a lehetőség a gyermekek szellemi munkásságának ellenőrzésére.

Ezek alapján ajánlja a kifejtő tanítási módszer alkalmazását. Szemléltetésül egy pár kiindulási pontot jelöl meg tantárgyak szerinti felosztásban az alsó és felső osztályok számára az anyag feldolgozására.

I. II. III. osztály.

Biblia és világtörténelmi tárgyanál : „A kivánságok egyiknek javára, másoknak kárára voltak.“ Hogy történhetik ez? A jószívű és gonosz lelkületű emberről beszélgetünk. Az embereket megismerhetjük benső értékükben kivánságaik alapján. Mint tanulság szolgálhat: „Oszd meg kenyeredet a szűkölködővel.“

Éneknél : Hogy nyitjuk ki szánkat az *i* hangnál. Szemléltetés. Hangoztatási tábla rajzoltatása. A különböző fekvések megbeszélése.

Rajzolásnál : Rajzoltam egy kosarat, korsót, üveg kancsót. Milyen vonalakat húztunk? A görbe vonalak szemléltetése, megbeszélése.

Nyelvi oktatásnál és fogalmazásnál : Elmondok egy kis mesét. Valamelyik tanítványom utánam meséli. A mondatok egymásutánját megállapítjuk. Miért mondjuk ezt előbb? A történelmi folyamat szemléltetése az egymásutánban. Következtetések az előbb történetekről a később bekövetkezendőkre.

Írásnál : Írjuk le a következő betűket. Miben hasonlítanak egymáshoz e betűalakok? Hogyan különböztethetjük meg ezeket mégis egymástól? Az alak és nagyság szemléltetése. Betűalakok formálása vonalösszetétel alapján.

Természetrajznál : Miért keresik fel a méhek a virágokat? A virágok hasznáról, a méhek foglalkozásáról, hasznosságáról beszélgetünk. Vagy: Jó-e az, hogy a mezőségek teljesen szabadon terülnek el és nincs semmi kerítésük, sem fedelük? A nap, szél, eső hasznát, rendeltetését, mint végeredményt megállapítjuk, kérdések alapján kifejtve és összefoglalva.

IV. V. VI. osztály.

Biblia és világtörténelmi tárgyanál : Egy tükröt állított a próféta az emberek elé. Mit látunk mi ebben? A bűnt megbocsájtó Istent; a kegyetlen embert. A történelmi folyamatra utalva előrelátjuk ez embernek bekövetkező sorsát, a bűnhődést. Vagy: Mit köszönhet a magyar nép Kossuth Lajos felépítésének? Az egyenjogúság, ösiség eltörlése stb. kifejtése. Mi haszna volt az

országnak ebből? A gondolatszabadság szabad embereket nevelt. A függetlenségi harc hatása Magyarország jelenére és jövőjére.

Földrajznál: Miben különbözik a Nagy Magyar Alföld az Északkeleti Felföldtől? Lapály, síkság, termőföld. Milyen befolyással van tehát a földalakulás a lakosságra? Foglalkozás, életmód, intelligencia.

Számtannál: Ha meg akarjuk oldani ezt a példát, a törteknek milyen sorozatát kell megállapítanunk? Fél, negyed, nyolcad, tizenhatod (esetleg). Az értékkülönbségek meghatározása.

Ilyen alapon képzel egy-egy órai anyagot tisztán beszélgetés, kérdés folytán a gyermekekkel összefüggően elmondani és az eredményt egészében összefoglalva, mint ujonnan szerzett ismeretkörrel odaállítani.

Illusztrálásul bemutat egy bibliai tárgyú, egy költemény tárgyalást és egy természetrajzi részt felölelő mintatanítást. Ezekből kiválasztom, mint bennünket, zsidó tanítókat, leginkább érdeklőt a bibliai tárgyút: „*Gideon harca a midjanitákkal*,” melyet e módszer szerint megírt gyakorlati tanításban legközelebb fogok bemutatni.

Budapest.

Pintér Zsigmond.

Képes héber olvasókönyv.

Az izraelita vallásoktatás elemi iskolai vezérfonala. I. rész. A pesti izr. hitközség megbízásából írta Kondor Ignác. A pesti izr. hitközség vallástani iskolakönyv kiadványainak 1. száma. Az izr. vallásoktatás országos tanterve alapján szerkeszti dr. Munkácsi Bernát, a pesti izr. hitközség tanfelügyelője.

1. Bevezetés.

Ez a címe annak a vallástani kézikönyvnek, melynek első három kiadása csupán a községi iskolák zsidó tanulóit kötelezte használatra, negyedik és javított kiadásának használatát azonban egy hitközségi rendelkezés az összes pesti, tehát a zsidófelekezeti- és magániskolák tanulói számára is kötelezővé tette. Így a főváros ezer meg ezer kis tanulóját ez a könyv vezeti majd be hitünk alapvető tanáiba; ez lesz az első szellemi táplálék, mely hitünket megszerettesse a gyermekkel és fejlődő erkölcsét helyes irányba terelje. Nagy igényeket támasztunk ezért e könyvhöz és ez szolgáljon magyarázatául annak, hogy avval a szokottnál behatóbban és terjedelmesebben foglalkozunk. A régi kiadások ellen sok panasz hangzott fel: külső kiállításuk, a nyomás, a papír nem felelt meg azon követelményeknek, melyeket a modern higienia és pedagógia iskolakönyvektől megkövetel; tartalom, berendezés és feldolgozás pedig nem állották ki a didaktikai követelmények szigorú kritikáját. Hitoktatói körökben azért örömmel fogadták az új kiadás hírért abban a biztos reményben, hogy az diadalmasan kelhet majd versenyre minden más ilyenű könyvvel, hogy most már méltán viselheti majd fején a pesti izr. hitközség címét, azon derék hitközségét, mely semmi áldozattól sem retten vissza, ha oktatásügyének, de kivált a vallásos oktatásnak mélyítéséről és biztosabb sikeréről van szó.

Az új kiadás elkészült és a lemondás szomorú érzésével kell kimondanunk, hogy nagyon, de nagyon csalódtunk. Tetszetősebb ugyan a könyv külső kiállítása, jobb a papírja, tisztábbak és nagyobbak a betűi s így a *formai* kellékeknek teljesen megfelelne, de a könyv tartalma, módszeres feldolgozása még a legszerényebb igényeket sem elégítheti ki, mert a didaktika követelményeit figyelembe sem veszi. Nem kételkedünk abban, hogy szerkesztő és szerző minden tudásukat és legjobb akaratukat pazarolták e kis könyvre, de úgy látszik, sokkal nehezebbnek bizonyult a munka, semhogy annak nehézségeivel meg tudtak volna küzdeni. A kézikönyv 3 részre; *ábécés*, *bibliai történeti* és szorosabb értelemben vett *vallástani* részre oszlik. Lássuk e részeket külön-külön.

2. A kézikönyv ábécés része.

Az ábécés részben szerző, mint újítást, a *jelképes módszert* alkalmazza. Az olvasás-tanulás egyike a legnehezebb szellemi foglalkozásoknak, épen azért nincs is diszciplina, melynek módszertana annyi újítást produkálna. Alig győzzük regisztrálni az új olvasási módszereket és még ki sem próbáltuk az egyiket, már egy másik fennen hirdeti magáról, hogy a többieket túlszárnyalja és hogy eredményei csalhatatlanok. Ez az üdvös forrongás az olvasástanítás terén nagy óvatosságra készítet. Kísérletezni mindenik módszerrel lehet, sőt kell is, de bármelyiknek is vakon szolgálatába szegődni kockázatos dolog volna. Az meg épen nem járja, hogy olyan ábécés könyv, melynek használata az iskolák egy nagyobb tömegére van kötelezőleg elrendelve, ki nem próbált s még nagyon is kétes értékű módszerével ránehezedjék a tanító oktatói eljárására. Az állami iskolák használatára készült ábécéskönyv, nemkülönben a székesfőváros hatóságától csak a közel multban kötelező használatra elfogadott könyvek nem erőszakolnak semmiféle módszert a tanítóra, mert mindakettő olyan szerkezetű, hogy bármely olvasási módszer kapcsán használhatók. Ugyanaz állítható a mi egyesületünk ábécés könyvéről is, a Müller-féle fibliáról, mely új kiadást nyert a jelen évben s melyben a pedagógia és didaktika minden újabb vivmányát aknázza ki a szerző a könyv sikeresebb használata érdekében, de bármikép szeretne volna is, valamely speciális olvasási módszer használatától el kellett tekintenie. A címben jelzett ábécés könyv ezt mégis teszi s ami különösen sajnálatos, a forrongó módszerek közül épen azt választotta ki, melyről a kritika a legnagyobb tévedéseket és botlásokat mutatta ki.

Az olvasás tanításánál, értem az anyanyelv olvasásának tanítását, 3 nehézséggel kell a tanítónak és tanulónak megküzdenie : a betűk felismerésével, a hangok kapcsolásával és az olvasás folyékonyságával. Csaknem az összes módszerek első sorban a betűk felismerésével járó nehézségek leküzdésére törekednek, míg a másik nehézség csökkentésére már kevesebb támasztékot eszeltek ki az egyébként leleményes újítók. Nem kicsinyeljük az e téren elért eredményeket, noha a betűk felismerése igazán könnyű dolog, egy normális tehetségű gyermek élete második és harmadik évében sokkal több tárgyat tanul naponta megismerni és megnevezni, mint a mennyi betűje van az ábécének. A jelképes módszer lényege is a betűk felismerésén alapul. A gyermek lát egy rajzot, mondjuk egy *vasrácsot*, melynek minden egyes rudja az *r* betű alakját ábrázolja. Az alak az *r* betűre emlékezteti a gyermeket s így a betű optikai képét váltja ki, a „*rács*“ szó első betűje pedig akusztikai visszaemlékezést idéz elő. Az optikai és akusztikai kép ilyen szerencsés összhangja tényleg elősegíti az egyes betű megtanulását és emlékezetben tartását, de a legnagyobb hiba épen abban keresendő, hogy az ilyen kapcsolatok a betűk javarésznél mesterkéltek és erőszakoltak.

A héber nyelv nem az első nyelv, amelyen a gyermekek olvasni tanulnak. A józan ész azt diktálja, hogy addig annak tanításába bele fogunk nem szabad, míg teljesen hibátlanul s meglehetősen folyékonysággal magyarul nem olvasnak a gyermekek. A tanító ügyességén, a növendékek számán, a használt módszer előnyeinek mulik, hogy a tanév mely hónapjában jutnak az anyanyelvi olvasástudás ezen fokára. Megfigyelések és kísérletek hiányzanak még e téren s így állást foglalni elhamarkodott és merész dolog volna. Nem csodáljuk azért, hogy igen sok tanító, a második évre szeretné helyezni a héber nyelv tanításának megkezdését, amely felfogásban épen a didaktikai és a szellemi higiénia érdekei vezetik őket. Elég baj, hogy az ilyen kérdések elintézésénél nálunk csak a theologiai szempont uralkodik, és az egyedül illetékes pedagógiai szempontot figyelemre sem méltatják. Ezzel szemben a héber

olvasás tanítására Kondor is kieszelt egy „módszert,” melyet az orsz. vallás-oktatási tantervjavaslat is érthetetlen módon melegen ajánl. E módszer értelmében nem kell megvárnia a hitoktatónak, míg a gyermek megtanult magyarul olvasni, hanem a héber olvasás nyomon követi a magyar olvasást. Ha az anyanyelvi oktatás folyamán megismerkedett a tanuló egy-egy betűvel vagy egy új betűkapcsolattal, a legközelebbi hittani órán ugyanazon betűt vagy kapcsolatot héberül is megtanulja. Hiszen van némi leleményesség ebben az ötletben s logikátlanságában a logikának némi látszata; első hallásra meglehetősen tetszetősnek is fog hangzani különösen a laikus előtt ez a pedagógia nonsens. Mert annak kell neveznie bárkinek is e módszert, helyesebben rögeszmét, mely előtt az orsz. tantervjavaslat is oly hódolatteljesen hajtja meg zászlaját. Most már értjük, miért hallunk épen székesfővárosi tanítóktól a héber olvasásnak az I. osztályban való tanítása miatt annyi panaszt, mely az utóbbi évben már oly energikus hangon nyilatkozott meg, hogy a székesfőváros oktatásügyi osztálya is foglalkozott e kérdéssel. Hiszen a két nyelvnek egészen más az olvasási technikája, egyik a másikra szinte zavarólag hat még akkor is, ha egymás után s nem egymás mellett tanítják a kétféle olvasást. Aki valaha tanított a népiskola első osztályában, az tapasztalhatta, hogy a tanító és a tanuló milyen fáradságával járt az olvasás tanítás kezdete. Van ezért olyan módszer is, mely az írás tanítását és az írott betűk ismertetését kezdetben mellőzi, hogy a gyermeket a különböző betűtipusok meg ne zavarják. S íme Kondor eljárása szerint még újabb betűalakok bemutatásával és kapcsolatával kell a gyermek szellemi munkáját megnehezítenünk, amit még azon körülmény is súlyosbít, hogy a betűsorok *iránya* más a magyarban, mint a héberben.

Ezen a módszeren épül fel Kondor könyve s a betűk sorrendjében a főváros tanácsától újabb kötelező használatra elrendelt Egri-féle ábécéhez simul. Minthogy a Kondor-féle könyv azonban nemcsak a helybeli községi, hanem felekezeti iskolák számára is kötelező, ahol pedig a Müller-féle magyar ábécés könyvet használják, kíváncsi vagyok, hogy ott mitévő legyen a tanító Kondor „módszerével” és ábécés könyvével?

Említettük, hogy a két nyelv mindenikének egészen más az olvasási technikája, amiért is azokat módszertani eljárás tekintetében egy kalap alá foglalni olyan pedagógia tévedés, amelynek bizonyítására e lapok olvasói számára nem kell az okokat halmoznom.

A héber olvasás tanításában egész más nehézségekkel kell megküzdenünk. A betűk felismerése itt meglehetősen könnyű, mert a héber nyelv nagy betűket nem ismer, írott szövegek olvasásával nem kell bibelődnünk, a felismerésben pedig már fokozott ügyességre tett a gyermek szert anyanyelve olvasástanulásánál. A hangkapcsolatok nehézségeivel sem kell megküzdenünk s nagy előnyünkre szolgál most már az a körülmény is, hogy a magánhangzók nem a mássalhangzók mellé, hanem alá kerülnek, s így tisztán lát a gyermek minden egyes szótagot. Volnának azonban itt is nehezen leküzdhető nehézségek, mint a néma hangok, a félhangok, a hasonló alakú, de különböző hangzású betűk, s ellenkezőleg a hasonló hangzású, de különböző alakú betűk. Ezekkel a nehézségekkel a szerző mit sem törődik, a néma hangokat és a gyakran „nem hangzó” mássalhangzókat (א, ה, ו) már a legelején sokat használja, a hasonló alakú és hangzású betűket szétszórja, ahelyett hogy csoportosítaná, de „módszeres” eljárásának keresztülvitele a betűk sorrendjének összeállításában a leglehetősebb eljárásra készítetik. Téves eljárását tetézi meg azzal, hogy annak keresztülvitelére a jelképes módszert alkalmazza. Mondottuk, hogy a jelképek alkalmazása a betűk felismerésére itt kétszerte is felesleges, de még bele tudnánk valahogy nyugodni a szerző eljárásába, ha az végig következetes és minden részletében racionális volna. A szerző azonban nemcsak fölöslegesen alkalmazza a jelképes módszert, hanem rosszul és ügyetlenül is. A magánhangzókra

*

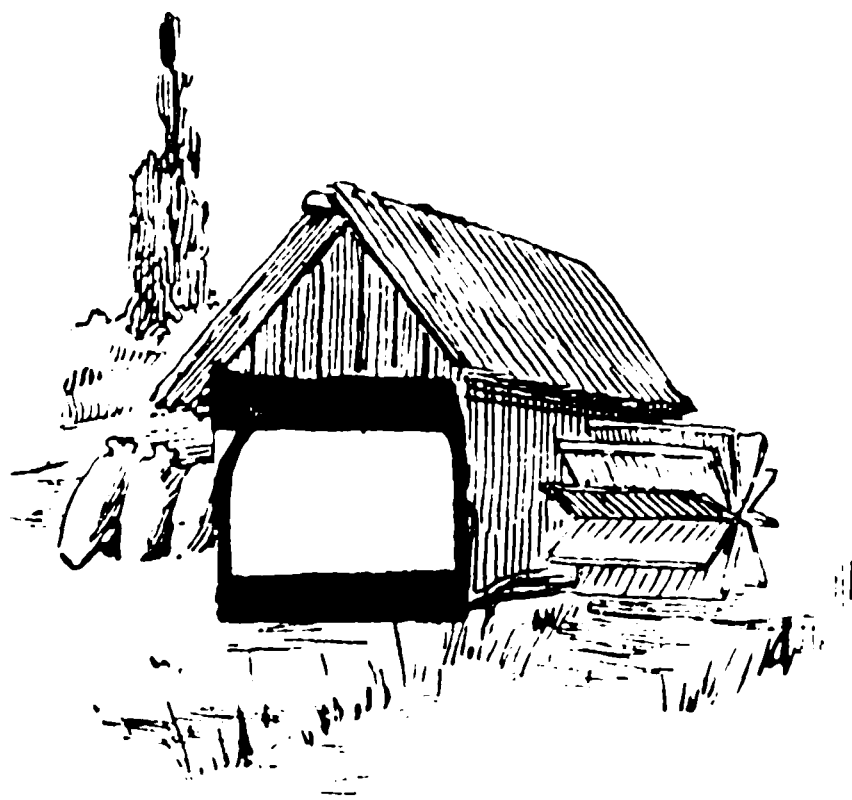
és a néma hangokra természetesen nem adhat jelképet, a mássalhangzókra meg a legtöbb esetben a jelképek olyan furcsák, hogy inkább valamely élclap karikatúrái között volnának elhelyezhetők, mint egy ilyen fontos kézikönyvben. A jelképet és a betűt nem rajzolja egymás mellé, hogy a frappans hasonlóság megfelelő optikai képzettársításokat létesítsen, hanem a betűt a rajzba illeszti, amivel mindkettő hatását rontja, mert az így keletkezett konglomeratum sem rajz, sem betű nem többé. Szerző azonban nem ok nélkül teszi ezt. Ő maga is jól érzi, hogy a jelképek és betűk oly kevésbé hasonlítanak egymásra, hogy erre a kis erőszakosságra okvetlenül szüksége van. Ha pl. a *néni* képét nézzük, mely a **ן** betű felismerésére szolgál, bátran mondhatjuk, hogy a legmerészebb fantázia sem tud közöttük hasonlóságot felfedezni, ép oly joggal belerajzolhatta volna a nénibe az ábécé bármely betűjét is.

néni

Mutatóul közlünk itt még néhány jelképet, hogy szavaink igazságát ezek is erősítsék.

A *malom* a szóvégen álló **ם** betű illusztrálására szolgáljon, de hogy a gyermek el ne feledje, hogy az ilyen **ם** csak a szó végén állhat, oda írja alája „malom a falú végén.” A *zacskó* a **ז** felismerését segítse elő. A hasonlóság feltalálásához élénk fantázia kell, hiszen a zacskónak épen az alsó része széles, a **ז**-nak meg a felső része. Jobb lett volna vagy a zacskót vagy

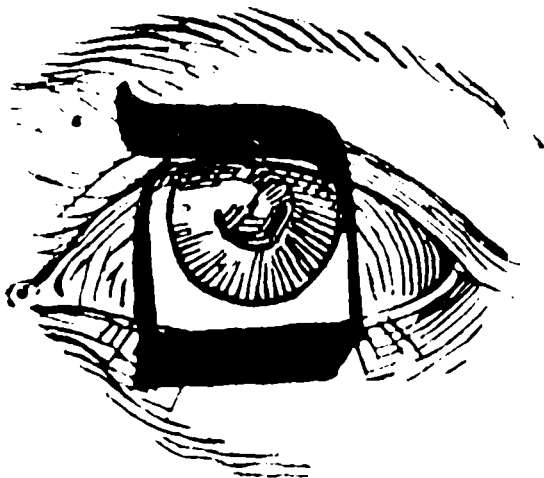
malom a falu végén

zacskó

a **ז**-t felfordítani! A sajka a három emberrel, kiknek egyike a sapkáját emeli a levegőbe s valószínűleg hurrá-t kiált, mint az angol tengerészek, a **ש** megismerésére szolgáljon. Ha a gyermektől azt kérdeném, hogy mit ábrázol ez a

kép, mindenekelőtt ezt felelné, hogy *csolnakot*, amelyben vak emberek ülnek, kiknek szemét leköti a Ψ -nek egy-egy ága. A szem a \square betű jelképe legyen, holott tudvalevő, hogy a szem rajzának legtipikusabb sajátja a kerekdedség. Az élelmes szerzőt legkevésbé sem nyugtalanítja, hogy a nevezett betű alakja pedig csaknem négyzet.

szem

sajka, a kormányos sapkáját felemeli

Kiváncsi voltam, hogy miként oldja meg szerző a Π , \beth , \daleth betűk jelképeit. A többi betűnél látóképekre alapítja a képzetkapcsolatokat, ennél hangképekre. Egy alvó gyermeket rajzol, oldalt pedig egy-egy férfi profilját, kiknek egyike egy \beth betűt köp ki, másika meg egy Π -t tart a szájában. Az alvó gyermek rajza alá az van írva: A *horkoló* ember hangja. Tessék már most elképzelni azt a képzetkapcsolatot, mely a gyermek kis agyában erre a képre támad. Hát az a rajz segítse őt abban, hogy a \beth és Π képét felismerje és kimondani tudja? Hisz szegény lelkem egészen belezavarodik ebbe a tudományba s elfelejti azt is, amit nagy nehezen megtanult.

a horkoló ember hangja

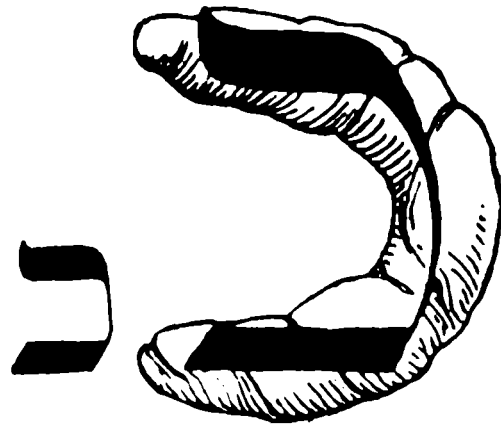
A *gólya* fellábon áll s így a lábak adják a \beth egyik ágát, a másik ága az egyik lábnak felszárcsontjából nő ki, s olyan szomorú látványt nyújt, mintha gyulladást kapott volna egyik lábán a szegény gólya. Nagyon sikerült a kifli is, mely a szerző szerint a \beth felismerésére szolgál. Ha a szerző azonban következetes maradt volna, akkor a kép alá „*chifli*“ és nem „*kifli*“ szót nyomtatott volna.

És így megy az végig; szinte beletáradok a további taglalásba, azért röviden a következőkben foglalom össze mondanivalómat a könyv ábécés részéről. A könyv vezérgondolata pedagógiailag tarthatatlan, amit súlyosbít az a körülmény, hogy a szerző *fölöslegesen* használja a jelképes módszert, amivel a könyv sokat veszít komolyságából, anélkül, hogy evvel az olvasás tanítás nehézségeinek leküzdését elősegítené. A szerző azonban *következetlenül* és

erőszakoltan alkalmazza ezt a módszert, amivel az olvasás tanítás normális folyamatát megnehezíti és megakasztja, lehetetlen képzettársítások létesítésével pedig valósággal zavarólag hat a gyermek értelmi világának természetszerű ki-fejlődésére.

gólya

kifli

3. *A kézikönyv vallástani és bibliatörténeti része.*

A kézikönyv *vallástani* része száraz módszertani fejtegetéseket tartalmaz Istenről és annak tulajdonságairól, amik teljesen fölöslegsek. A gyermek azokat elolvasni amúgy sem tudja s az oktató ügyességén kell, hogy muljék, hogy egy-egy vallástani tételt mely formában és mely helyen közöljön a gyermekkel. Úgy látszik, e rész a tanító számára íródott, mert ránk egy rossz vezérkönyv benyomását teszi. Ebben a részben néhány ima is van s amennyiben azok az imakönyv egyes helyeit reprodukálják és fordítják, nem emelhető ellenük kifogás. A fejezet végén van azonban két saját szerzeményű ima, melyeket a gyermekek a vallástani óra előtt, illetőleg utána mondanak. Helyes, ha a gyermek ilyen imákat mond, de értelmes és találó legyen azok tartalma. Nagyon megható pl., ha a gyermek a maga nyelvén Isten áldását kéri tanulmányaira, melyek Isten parancsainak teljesítésére és ősei történetének megismerésére tanítják, vagy ha az óra végén hálával fordul a seregek Urához, hogy hitében megerősödött és ismeretekben meggyarapodott. E helyett valami érthetetlen zagyvalékot mondatnak el velük, melynek se füle, se farka, s melynek egyetlen szava sincsen az ő képzettartalmából kölcsönözve, s melynek elmondása éppenséggel nem a hála és szeretet érzéseit váltják ki fogékony szivéből. Közöljük itt annak az imának első részét, amit a vallástani óra elején mond a gyermek: „Mindenható mennyei Atyánk, egyetlen Istenünk! Közelítsd magadhoz gyermekeidet s tisztítsd meg sziveinket, hogy életünk összes idején át igazi hűséggel szolgálhassunk Téged és jámbor imadattal“.

Közelítsd magadhoz gyermekeidet!! . . . Életünk összes idején át!! . . . Jámbor imadattal!! . . . Micsoda tartalom! Micsoda kifejezések! Minő mondat-szerkezet és minő szórend! A vallástani órát befejező imában „*értelmi belátást és lelki tisztaságot*“ kér az első osztályos gyermek Istentől. Ilyet hat éves gyermek meg nem ért, ilyet szelleme fel nem fog! Ez a hang és ez a tartalom bizony nem nagyon alkalmasak arra, hogy a gyermekekben vallásos érzést ébresszenek. A szerző a gyermek nyelvét nem ismeri s így természetes, hogy szivéhez sem tud férközni.

A *bibliai elbeszélések* böbeszédűek, át meg át szöve erkölcsi tanulságokkal és igazságokkal. A pedagógia régen napirendre tért az ilyen moralizálás

fölött. A biblia oly szépen beszéli el az eseményeket s ha hangját némileg hozzásimítjuk a gyermeki nyelv hangjához, hatását soha el nem téveszti.

Szerző sokkal okosabban cselekedett volna, ha csupán az eseményeket mondja el, miként azt Müller teszi magyar ábécés könyvében, s az igazságok levonását a tanító ügyességére bízta volna.

4. *A kézikönyv stilusa és illusztrációi.*

Legjobban kell azonban megrónunk a *könyv stilusát*. Nincs lap, sőt alig van szakaszocska, melyben ne bukkanánk hibákra. Valósággal megrontja a gyermek nyelvét ez a könyv a sok germanizmussal, nyakatekert szórenddel, banális, utszéli frázissal, rosszul alkalmazott jelzővel. Az előttem fekvő példányomban kijegyeztem az összes hibákat, s csakúgy hemzseg a könyv a hibákat feltűntető különböző jelzésektől. Mutatóba garmadába gyűjtök egynehányat, amint a véletlen épen tollamra hozza őket.

Az Örökkévaló az embert a föld porából alkotta s élő lelket adott számára. (16. old.)

Elkészült az ég, a föld és minden seregük. (17. old.)

Isten mindenféle fát növesztett, melyek kellemesek voltak *megtekintésre* és jók *eledelnek*. (19. old.)

Istentől nem lehet elrejtőzni. (21. old.)

S hallatszott az Örökkévaló szava az embernek: Hol vagy? (21. o.)

Mely *felől* azt *parancsolták* neked, hogy ne egyél belőle (ahelyett, hogy melyről eltiltottalak). (21. o.)

Az asszony, kit mellém adtál, *ő szakított nekem is a fáról és megettem*. (Éva nem szakított külön Ádámnak, hanem a magáét adta oda neki s az evett belőle, nem pedig *megette* azt, amint a szerző szellemesen mondja. A mondat szerkezetéből meg épen az tűnik ki, hogy Ádám nem is az almát, hanem az asszonyt ette meg.)

A jó *gyermek* is boldog a szülei házban. A jóságos szülők *gondjukat* viselik (21: o.)

A jó szó *nála* nem használt. (22. o.)

Kevélyek, *elbizakodók* lettek. (30. o.)

Ágyam maradjon feddhetetlen Előtted. (Ez talán még sem illik bele egy hat éves gyermek könyvébe, annyival kevésbé, mert a magyarban ennek nincs is értelme. (10. old.)

Miért van kitüntetve ez az éjjel az összes éjjelek *között*? (Miért nem marad a szerző az eredeti szöveg pontos fordításánál. Talán csak nem ezért a mondatszörnyetegért mellőzi a hagada stilusát?) (53. old.)

Nem folytatom tovább, mert sohasem érnék a végére. Ehelyett a könyv egy másik újításáról kell beszámolnom, nevezetesen az új kiadást néhány nagyobb *illusztráció* is díszíti (? !). A tankönyvben levő képek szükségességét különös eréllyel hangsúlyozza a modern pedagógia, de megköveteli azoktól, hogy az olvasmány legdrámaibb részeit emeljék ki s hogy esztétikai tekintetben kellemes hatást váltsanak ki a gyermekből.

A könyvben felvett képek kiválasztása nem igen sikerült, legkevésbé az első, mely az angyalt ábrázolja, midőn Ádám és Évát kitiltja az Éden kertből. Az angyal illetén ábrázolása nem kedvez nagyon a zsidó felfogásnak. Zsidó könyvekből kitiltandók volnának ezek a képek, amelyekkel eleddig csak katekizmusokban találkoztam. Esztétikai tekintetben pedig nagyon gyatrák ezeknek az eredetiben egyébként értékes képeknek reprodukciói, melyek így inkább az esztétikai érzés tompítására, mint ébresztésére alkalmasak.

Annak ellenére, hogy miniszteri rendeletek a könyvek drágítását csak a legkivételesebb esetekben engedik meg, e könyv ára, épen úgy, mint a magasabb osztályok köteteié, 40%^o-al emelkedett; egy első osztályos hittani könyvnek

70 fillér az ára, ami horribilis összeg, ha meggondoljuk, hogy az egyesület 8 íves, képekkel diszített, írásklisékkal ellátott, kitűnő papiroson nyomott magyar ábécés könyve csak 40 fillérbe kerül; ugyanennyi az ára a Müller-féle héber fibliának is, mely a Kondor könyvével diadalmasan állja ki a versenyt.

5. Összefoglalás.

A *Kondor*-féle héber olvasókönyv nem jelent tehát haladást a vallástani tankönyvirodalom terén, hanem ellenkezőleg *dekadenciát*. Vezető gondolata meghamisítása minden pedagógiai elméletnek és gyakorlatnak; jelképes módszerével megnehezíti az olvasástanulás szabályszerű folyamatát; hamis jelképekkel megzavarja a gyermeki szellem normális fejlődését; moralizáló hangjával a tiszta vallásos érzések fejlődésének útját állja, magyartalan és lapos stílusával megrontja a gyermek kialakuló nyelvérzékét; silány reprodukcióival helytelen irányba tereli a gyermek esztétikai érzésének fejlődését. Mindczen hibáiért és tévedéseiért nem volna megengedhető, hogy ez a könyvecske a gyermek kezébe adassék. Kivánatos volna egy újabb, didaktikailag sokkal tökéletesebb ilyenirányú mű elkészítése és a meglévő példányoknak a használatból való minél gyorsabb bevonása. A pesti izr. hitközség kiadásában és annak erkölcsi védelme alatt ilyen munka nem maradhat forgalomban, mely épenséggel nem alkalmas arra, hogy Európa e legnagyobb és legnobilisebb hitközségének tekintélyét emelje, hanem legfeljebb arra, hogy a zsidó hitoktatás szent ügyét ily módon az élclapok prédájává tegye.

Döri S. Zsigmond.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Az órarendek. Az órarendek összeállítása tárgyában *Piperkovits* Bátor, a főváros közoktatásügyi tanácsosa célszerűnek látta a folyó iskolai év kezdetével életbelépő új miniszteri tanterv, valamint az *egyhuzamos oktatás* általánossá tétele alkalmából, hogy *körlevelet* bocsásson ki a főváros tantestületeihez, mely az órarendek összeállítására nézve helyes pedagógiai elveket foglal magában. E tanulságos és minden iskolában figyelemreméltó körrendeletből közöljük a következő részleteket:

„A régi pedagógia az órák arányos beosztását, azaz a hét különböző napjaira való elhelyezését ajánlja. E szerint a heti 2 órás tárgyat úgy kellene beosztani, hogy két egymástól távol eső napra tegyünk, pl. hétfő és csütörtök, kedd és péntek vagy szerda és szombat. Az újabb kísérleti pszichológiai és pedagógia vizsgálatok szerint ez a régi elv meg nem állhat, mert sokkal eredményesebb a tanítás, ha az ily tárgyat két egymásután való napra tesszük, (tehát pl. hétfő és keddre, szerdára és csütörtökre stb.) Régebben azt tartották, hogy az első óra az, melyben a tanuló legmunkabiróbb s ezért a legnehezebb tárgyakat reggel az első órára kellett tenni. Az újabb pszichológiai vizsgálatok szerint a második óra az, amelyben a tanuló a legintenzívebb munkára képes. A harmadik órában a munkaképessége ismét csökken. Ez újabb vizsgálatok szerint tehát az oly tárgyak, melyek nagyobb fokú szellemi munkát kívánnak, nem az első, hanem a második órára osztandók be. (Pl. számtan, nyelvtan.) Kivánatos, hogy a főváros tanítósa is tegyen erre vonatkozó megfigyeléseket. A tanítási idő közepén az összes elemi iskolai osztályokban egy hosszabb, húsz perces szünetet kell tartani, ámbár minden óra után szünetnek kell következnie. A tanítás egy-egy órája általában csak 45 percig tartson, 9 órakor 10 percnyi s 10 órakor 20 percnyi, 11 órakor ismét 10 percnyi s 12 órakor 10 percnyi szünet legyen. Ezek s szünetek a tanuló felüdítésére és pihentetésére valók. A szünetek, tehát nem azt jelentik, hogy a tanítótestület a tanulókkal ez idő alatt ne törődjék, s csak egyszerűen magukra hagyja őket. De nem jelentik azt sem, hogy ezeket a szüneteket is az osztályban csendben ülve, vagy a folyosón párosan állva, vagy sétálva töltsék a tanulók. A szünetek alatt a tanulókat az osztálytanító vagy tanítónő vezesse ki az udvarra vagy folyosóra s engedje ott őket szabadon játszani és ugrálni, még akkor is, ha az nagy zajjal jár. Az udvaron vagy folyosón a szükséghez képest a tantestület egy vagy két tagja fölváltva őrökdi.

A tárgyak kapcsolását illetőleg az órarendek készítésénél különösen a következők veendőik figyelembe: a) A tornaóra a földrajzzal vagy természetrajzzal kapcsolandó. Ezeknek a tárgyaknak a kapcsolása lehetővé teszi a kirándulásoknak minél gyakoribb rendezését, ami ismét a szemléleten alapuló oktatás ügyét fogja előmozdítani. b) Az olvasás órája a földrajzzal, a természetrajzzal, természettannal, sőt a történelem és az alkotmánytani órával köthető össze célszerűen. Ilyen módon mindaz, ami a kérdéses tárgyak tanítási anyagát adta, a megfelelő olvasmányok alapján nemcsak kibővül, de megerősítést is nyer. A tanulók minél gyakrabban, ha csak lehet, minden nap irjanak. Erre való tekintettel a magyar nyelvi órák, (helyesírás, fogalmazás) s a szépírási órák a hét napjai közt egyenlően legyenek elosztva. Árnyosan kell elosztani az íráson kívül az egyéb kézi foglalkozást is. Lehetőleg kerülni kell tehát a tárgyaknak az olyan csoportosítását, amely a tanulót egyes napokon a kézi foglalkozástól felmenti ugyan, viszont más napon vagy napokon annál több ilyen munkával terheli meg. Az egyhuzamos oktatás rendszere mellett az is igen fontos, hogy a tárgyak elosztásában bizonyos változatosság legyen, még pedig úgy, hogy a nehezebb tárgy után könnyebb, az elvontabb után szemléleten alapuló, a kézi foglalkozás után pedig olyan tárgy következzen, amely testi fáradtsággal nem jár. A váltakozó osztályokban, ahol a számolási órának a délutáni időre való beosztása el nem kerülhető, különösen ügyelni kell arra, hogy a számolás a második órára vagy legalább is a második félóra essék, hogy közvetlenül az ebéd ideje után a tanulókat erősebb gondolkodásra ne kelljen kényszeríteni.

* * *

Kollegialitás. Tágasabb értelemben kollegialitás egyöntetűséget jelent ugyanazon hivatás életén és működésén belül, támaszkodva a személyi megbecsülés és szívélyes önzetlen jóakarát érzelmeire. Vezérlő motivuma bensőleg van és minden oly foglalkozásban kell, hogy meglegyen, melyek tagjai hivatásukat ideálisnak tekintik.

Mi az élet ideálok, mély érzelmek, kedély nélkül? Azért örülünk csak a szép napnak, mert testi jólétünket előmozdítja? Mi lenne az iskolából, ha a kedély hatalma, az ideálok, a lelkesedés, a jog és igazságérzet tanítót a tanítóval és tanítót a tanulóval össze nem kapcsolnának? A dresszura intézete, melynek drillmesterei mesterségüket tisztán mechanice végzik.

Az életben, az érintkezésben emberekkel, kik a céhen kívül állnak, a kollegiálitás abban nyilvánuljon, hogy az egyeseket szóval és tettel megbecsüljük abban az esetben is, ha az illetőhöz nem is köt személyes szimpátia. A kollegiálitásnak ez a neme annál is szükségesebb és értékesebb, mivel az egyes a közönség részéről a legjobb elvek és szándékok ellenére is gyakran félreértetik.

De a kollegiálitásnak a hivatalban is kell, hogy nyilvánuljon. Első sorban abban, hogy mindenki a maga helyén iparkodjék a tanítói becsületet megőrizni és minden eszközzel és erővel meggátolni azt, ami ennek és az iskola előrehaladásának kárára volna.

Vannak tanítók, kik azon véleményen vannak, hogy a tanítói hivatás hibáit a tanítónak nem szabad feltárni és gáncsolni. Tudjuk, hogy nincs hivatás hiba nélkül és hogy nincs az a társadalmi osztály, hol hibás emberek is nem volnának. A hibákat eltussolni és szépíteni nem vezet célhoz és van itt is bizonyos határ, melyen túl az elnézésnek meg kell szünnie, ha nem akarjuk, hogy rossz gyümölcsöket érleljen.

Egy hivatásnak sincs annyi ellensége, mint a miénknek és be kell vallanunk, hogy ezen ellenségeskedést legnagyobb részt magunknak köszönhetjük, mert soraink közt olyan elemek vannak, kiknek igaz hivatásszeretetről halvány fogalmuk sincs. Irigység, rosszakarat és hamis nagyravágás a tanítók közt is minden időben zavarták a harmóniát.

Az irigység, mely a kollegának sikerét rossz szemmel nézi; a lekicsinyítés, melynek célja másokat lealacsonyítani és saját személyét minél fényesebb világításba helyezni; az önhittség, mely önmagán csak a fényt, másnál csak az árnyékot veszi észre; az öntelt hiúság, mely másnak véleményét meghallgatni sem akarja és nyilvánvalóvá lett hibáját sem vallja be; az uralomvágy, mely csak szolgálalkúséget és nem önálló jellemet tűr; a csuszás-mászás — és ahogy a sok emberi gyengeséget és hibát még nevezik: ezek azon tulajdonságok, melyek céhünk becsületét lerombolják és a jobbérzelműek jóvéleményét tőlünk elrabolják.

Vannak kollegák, kiket minden szeretetreméltó és édes-mázos voltuk dacára

szeretünk kikerülni és magunktól távol tartani. Ezek a „titkosak“ és „csendesek“, kik hivatalosan játsszák a megfigyelőt és hátunk mögött jelentést tesznek rólunk. Ezek az emberek nem érdemlik meg, hogy becsületes ember kollegájuknak nevezze őket.

Véleményeltérések természetesen köztünk is fordulhatnak elő. De nagyon vigyázunk arra, hogy ezeket csak magunk közt és nem a külvilág előtt egyenlítsük ki. Mert a közönséget nem érdeklik a mi vitáink és ez csak arra szolgál, hogy az egész hivatásunkat érné a megvetés. Ellenben sohase legyünk büszkék arra, hogy egy öregebb, tapasztaltabb kollega véleményét kikérjük és meghallgassuk.

Hivatásunk fontosságáról és működésünk magas jelentőségéről mindig kell, hogy meggyőződve legyünk. Ezt az önértéket más hivatásokkal szemben sem szabad elveszítenünk. Papok, jogászok, orvosok, művészek, mérnökök mind többet érnek még a világ szemében, mint a tanítók és akárhogy erőlködünk és dolgozunk is, mégis csak „iskolamesterek“ maradunk. Emberek, kik néhány szemeszteren keresztül jártak az egyetemre és sok ügyel-bajjal tettek le egy vizsgát, vagy esetleg le sem tették, feljogosítva érzik magukat, bennünket megvetőleg lenézni minket „félművelt“-nek nevezni és működésünket megkritizálni és kigunyolni. Ilyen emberekkel szemben jogos önértékeléssel hangoztathatjuk, hogy a mi munkánk van olyan fontos, mint akármelyik hivatásé. sőt hogy az minden bennünket ért gáncs és le-kicsinyítés dacára, a *legfontosabb* mindenkéül. („Schweizer Lehrerzeitung.“)

* * *

Zsidó színház. Dr. *Lamprecht* Károly tanár, titkos tanácsos, 1904-ben Kanadát és az Egyesült Államokat beutazta és tapasztalatairól *Americana* címmel három kötetes munkát írt. (Megjelent Heyfelder H.-nál, Freiburg.) A könyv második részéből, melynek címe „Jámborság“, vesszük a következő érdekes leírást:

„New-York, Grand Street. Zsidó színház. A héber betűkkel nyomtatott szinlapot olvasom. Színültig telt ház előtt német-zsidó járgonban egy darabot adnak, mely Déloroszországban játszik, címe: „A szerelem hatalma.“ A darab megkezdődik, a színészek remekül játszanak, tartalma komoly, súlyos erkölcsi és vallásos problémák. És mily áhítatos arccal, ünnepélyes csenddel hallgatja az előadást ez az érdekes zsidó közönség: öreg, megöszült arcok, melyeknek típusa a galíciai, romániai és kasszai eredetet árulják el, aztán fiatal emberek, kik úgylátszik már a „new-yorki Fél-ázsiaiában“ látták meg a nap világát. A hangulat mindinkább komorabbá, érdekesebbé válik; néhány fiatal embert, kik tragikus pillanatban nevetnek, lepisszegnek, sőt el kell hagyniok helyüket, egyet le is köpnek. És mit jelent a taps az első felvonás után?! Az utolsó után, éjfélkor — kezdete 8 órakor volt — tudom csak: épülés, jámborság. Mert itt olyan levegő van, amelyet a modern színházban nem igen lehet érezni: az erkölcsi felfogások egyöntetűségének levegője a nézőközönségnél, a színészeknél és a szerzőnél egyaránt; a darab erkölcsi és vallási kérdéseinek megoldásánál itt csak egy felfogás uralkodik. Itt nem hallani kritikai megjegyzéseket; itt a színházjátszás istentisztelet. Ezen külsőleg nem igen megnyerő helyiségben, levegőben, mely jobb is lehetne, emberek közt kiknek kulturmissziójukat csak most kezdtem becsülni, csak itt értettem meg, hogy mi lehetett a görög színjáték, míg Istentisztelet volt. És ezen benyomás semmivel sem gyengébb akár a kölni dóm, akár Pästum magasztos romjainak rendkívül vallásos benyomásainál.“

* * *

Házifeladatok. F. Schmidt a házifeladatokra vonatkozó kísérleteinek eredményeit a következő mondatokban foglalja össze: 1. A házifeladatok minőségének megvizsgálása bizonyítja, hogy ezek kisebb értékűek az iskolai feladatoknál. 2. Házifeladatot mindennapra adni azért nem ajánlatos, mert bebizonyosodott, hogy a mindennapi házifeladat a tanulót felületes munkára szoktatja. 3. Olyan napon, mikor délelőtt és délután van tanítás, házifeladatot általában nem szabad adni. 4. Számtani írásbeli házifeladatok egészen kiküszöbölendők, mert ezeknek minősége általában értéktelennek bizonyosodott. 5. Házi fogalmazásoknál arra kell a tanulókat figyelmeztetni, hogy ezeket oly időben készítsék el, midőn magukra hagyatva dolgozhatnak. 6. Ritkán szabad csak házifeladatot adni; de ezeket aztán a tanításból kell levezetni, tehát jól előkészíteni és pontosan ellenőrizni. („Die Umschau.“)

* * *

Fiúk és leányok együttes nevelése. Karlsruhe tartományban már néhány évvel ezelőtt nyitották meg a fiúközépiszkolákat leányok számára és nagyon érdekes

megfigyelni, mily nagy mértékben használják ki ezt az engedelmet. A lefolyt tanévben 106 osztályban nem kevesebb mint 694 leány tanult. Az igazgatók jelentései szerint az eddigi tapasztalatok jóknak bizonyultak és pedig úgy az alsó, mint a felső osztályok részéről. Egyhangulag konstataják, hogy a leányok képesek a tanítás menetét követni, sok esetben kiemelik kiváló szorgalmukat és élénk érdeklődésüket egyes tantárgyak iránt, néhány intézetben pedig a fiúkat is felülmúlták. Általában hangoztatják a leányok jelenlétének jótékony voltát a fiúk szorgalmára, de különösen magaviseletére vonatkozólag, amennyiben a leányok pontossága, rendszeretete, lelkiismeretessége, figyelme, valamint természetes gyengédsége a fiúk magaviseletére és fellépésére jótékonyan hatott. A fegyelmezésre nézve nem mutatkozott eddig semmi nehézség és nem lehetett eddig az erkölcsi életre nézve sem az együttlét által semmi veszélyt észrevenni. („Kölnische Zeitung.“)

* * *

Tanítónők kiképzése. A porosz tanítónők egyesületének Altonában tartott VI. közgyűlésén Schmidt k. a. Breslauból, a tanítónők kiképzéséről tartott előadást melynek alapján a gyűlés a következő javaslatot fogadta el:

1. A néptanító és tanítónő kiképzése egyforma legyen.
 2. Az egyenlő kiképzés megtörténhetik:
 - a) elkülönített állami szemináriumokban, melyeknek egyforma tantervük és egyforma vizsgarendjük van;
 - b) közös állami szemináriumokban, amiért a tanítószemináriumok a tanítónők részére megnyitandók.
 - c) A szemináriumok csakis szakiskolák legyenek, azaz a pedagógiai álljon a tanítás középpontján.
 3. A szeminárium a szociális kérdésekben is nyújtson a tanítóknak tudást, ezért az utolsó tanévben 1—2 heti órában szociáltudományt kell tanítani, mely a közgazdaságtan, a munkásmozgalmak története és a népjólét elemeit foglalja magában.
 4. A szemináriumnak szakiskolává való fejlesztése által a tananyag könyv nélküli tanulása fölöslegessé válik.
 5. Ezért a szemináriumnak olyan iskolán kell épülnie, mely a tanulókat az általános műveltséggel már ellátta.
 6. A szemináriumba lehessen belépni vagy a felső leányiskolából, vagy a megnyitandó preparandiából.
 7. Egy idegen nyelv legyen kötelező, egy másik és a latin fakultatív.
 8. A túlterhelés elkerülése céljából néhány tárgyból az utolsóelőtti év végén legyen a vizsga.
 9. A tanítás ideje négy év.
 10. A tanítást a szemináriumot és az egyetemet végzett tanárok és tanárnők végezzék.
 11. Kézimunkát, háztartást, tornát és rajzot külön kurzusokon tanítsanak, de a rajz és tornatanítás a szeminárium tantervében is forduljon elő. A kurzusokat a tudományos vizsga után lehet végezni. A tanítónő testi kiképzése úszás, tornázás és játék által történjék.
 12. Mindaddig, míg a tanítóknál is úgy van, a tanítónő is köteles a második vizsgát letenni és a középiskolai és igazgatói vizsgára is bocsátandó.
 13. Az oklevél a tanítónőt az egyetem látogatására jogosítja.
- („Praxis der Volksschule.“)

* * *

A nap magasságának meghatározása. A mérés menetét az iskola udvarában egyszer megmutatjuk az osztálynak. Azután megbízunk néhány tanulót, — akik erre alkalmas helyen laknak — hogy bizonyos időn keresztül a napnak meghatározott órájában végezzék el ugyanezen megfigyelést — amennyire lehet deleléskor — s a megfigyelések alapján a szintén megismertetett egyszerű geometriai szerkesztés segítségével naponkint állapítsák meg a nap magasságát. A fiúk erre mindig nagy örömmel fognak vállalkozni.

A megfigyelésekre, tekintve hogy az eredményeket a tanításban értékesíteni akarjuk, különösen a napéjegyenlőség s a napfordulat körüli napok ajánlatosak.

A kész megfigyeléseket a csillagászati földrajz megfelelő helyein azután a tanításban felhasználjuk. Így ismét elértük azt, hogy a tanításban a tanulók munkásságának eredményei érvényesülnek. („Munka és Játék“).

Rózsa Ede.

TÁRCA.

Gyermekszájból.

Áldom a Gondviselést, hogy gyermekek közt lehetek. Gyermekek közt, kiknek kacaja bűvös zene, mosolya a legédesebb jutalom, mit ember embernek nyujthat. Miért is van, hogy ez apró emberkék közt elfeledkezünk búról, bajról, fájó sebeinkről, hogy köztük élve csak mosolygó arcocskájukat látjuk, gügyögő beszédjüket halljuk? Nem azért-e, mert az ő szeretetük a legtisztább érzelem, az ő csevegésük a legbájosabb költészet és mert az ő lehetükben a mennyország lágy szellőjét érezzük?

Beszélgess a gyermekkel és föltárul előtted az a világ, amelynek ége örökké derűs, mosolygó és melynek erdeiben soha nincs hervadás. Ime egy pár virágszál ebből a csodálatos világból. Vendég jön a házhoz. A négyéves kis Ilon már ismeri azt a bácsit, aki a szobába lépett, de azért szégyenkezve a mamuci szoknyája mögé búvik. „Nem tudsz köszönni a bácsinak, kis leányom?! No köszönj szépen!” „Köszönöm,” szól szemlesütve a kis Ilonka. Ugyancsak ez a kis lányka adott egyszer nagyon érdekes feleletet az apjának. „Menj kis leányom, hozd be a kenyeret!” „Hol van édes apa a kenyér?” „Nem tudod, kis leányom? Hát ha kimész innen a folyosóra, ott látod a szekrényt, abban van a kenyér.” „Hátha nem megyek ki, akkor nem ott lesz a kenyér, mondd csak édes apa?”

Egy kis leányka elhozta testvérkéjét az iskolába. Alig győztem feleletet adni, annyit kérdezgetett tőlem a kicsike. „Nézd csak — mondom neki — a gyerekek számolnak, hát ne beszélgessünk most.” „Hát menjük ki a folyosóra — tanító bácsi.” Meséltem az első osztályos kis tanítványaimnak. A szemükön látszott, hogy mily mohó érdeklődéssel követik a mesét. Már a végére jártam, mikor egyszer csak fölkiált az egyik fiu: „Ugy-e tanító bácsi, amit most mondott, az nem igaz!?”

Kérdeztem a gyerekektől, hogy ki-ki mi szeretne lenni. A lányok kisasszonyok, színésznők akarnak lenni, mert azoknak a ruhája olyan szép, meg olyan hosszú. A fiuk a királyt, a tanító bácsit irigylik.

Egy meg épenséggel szeméthordó akart lenni. „Miért?” kérdem tőle. „Mert az olyan szépen tud csengetni”, volt a felelet.

„Hányan vagytok testvérek?” kérdem a kis Ottót. „Öten vagyunk, tanító bácsi.” „De fiacskám, én úgy tudom, hogy csak négyen vagytok!” „Igen tanító bácsi, de majd nemsokára lesz ötödik is.” „De hisz most tél van és nincsenek itt a gólyák?” „Addigra majd megjönnek, tanító bácsi.”

Számoltunk. Azt kérdem a Rózsitól, egy nagyon kedves, de gyengén számoló leánykától: „3 mogyoró meg 4 mogyoró az összesen hány mogyoró?” „3 + 4 = 6” volt a felelet. „Nem a' Rózsi! 3 + 4 = 5. Igaz Stefi?” kérdem a másik leánykától. „3 + 4 = 7” feleli helyesen. Stefi. Rózsi most hátrafordul és lesújtó pillantással azt mondja a Stefinek: „A tanító bácsi csak jobban tudja, hogy 3 + 4 = 5?!”

Az érzékszervekről beszélgettünk. Mit csinálunk a szemmel, a füllel? A gyerekek helyesen feleltek. „Mit csinálunk az orral?” kérdem egy fiutól. „Az orrot letöröljük”, mondja az a leghatározottabban.

Az egyik kis tanítványommal az utcán sétálgattam. Kértem, hogy meséljen valamit. El is mondott nekem egyet-mást — Mátyás királyról. Én is elmeséltem neki, hogy Mátyás király mennyire ismerte minden katonáját. Egyszer csak fölkiált a kis Jenő: „Tanító bácsi, ami cselédünk is olyan, mint Mátyás király, mert az is ismeri mind a katonákat.”

„Miért nem láthatjuk éjjel a napot?“ kérdeztem egy hatodik osztályos tanítványomtól. „Azért nem látjuk, mert éjjel alszunk.“

Egy nagyon eszes, helyes kis gyermekkel beszélgettem nemrég. Csak négyéves a kicsike, de már nagyon érdeklődik az iskola iránt — úgy a távolból. „Nem jálot én isztolába, — úgymond — mejt mednövét én így isz!“

Az egyik tanítványom édesapja mesélte, hogy a kis Feri a világért sem lehetne rávenni, hogy otthon megmutassa, mennyire haladt már az olvasási készségben. „A multkor — így meséli az apa — azt mondtam neki, hogy hozzon egy széket, tegye rá az olvasókönyvet és fogjon hozzá a hangos olvasáshoz. Feri a fülét se mozgatta. Tréfásan vettem a dolgot és elkezdtem vele évödni, hogy bizonyára nem bírja el a széket. S azt hiszi kedves tanító ur, hogy nem fogott ki rajtam a pernehájder?! — Odahozta a széket — de rögtön vissza is vitte.“

Hány, de hány ilyen kedves apróságot lehet összegyűjteni a kis emberkék közt . . .

Boldogasszony.

Neumann Albert.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tudósítás.

A közp. választmány 1906. szeptemb. 13-án ülést tartott, melyről a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Adler Simon, Balla Bernát, Bárd Rezső, Dr. Braun Salamon, Csajági Béla, Csukási Fülöp, Dóri S. Zsigmond, Győri Adolf, Kuttner Miksa, Mendl Lajos, Reif Jakab, Révai Miksa, Rózsa Ede, Salamon Nátán, Schichtanz Armin és Székely Lajos.

Távollétüket kimentették: Lederer Ábrahám, Müller Adolf, Ózer Zsigmond és Stern Ábrahám.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja az 1906. június hó 21-én tartott rendes választmányi ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány megjegyzés nélkül hitelesít.

2. Elnök a következőket jelenti:

a) Dr. *Verédy* Károly kir. tanácsos, székesfőv. kir. tanfelügyelő július hó 4-én hirtelen elhunyt. A megdicsőült nagy tanférfiú, kinek halálát országszerte nemcsak a tanítóság, hanem a magyar társadalom is gyászolta, egyesületünknek tiszteletbeli tagja volt és a zsidó tanítóságnak mindenkor jóakaró pártfogója. A haláleset idején egyesületünk részvétiratot intézett a székesfőv. kir. tanfelügyelőséghez.

A választmány a haláleset fölött érzett mély gyászát az ülés mai jegyzőkönyvében örökíti meg.

b) A székesfőváros kir. tanfelügyelőjének, Dr. *Mosdóssy* Imre volt Pestmegyei kir. tanfelügyelő neveztetvén ki, a választmány elhatározza, hogy az új tanfelügyelőt szept. hó 15-én küldöttségileg üdvözli.

c) *Bonyhádi* Miksa nyugdíjazott szempei tanító július hó 21-én elhunyt. A megboldogult derék zsidó tanító és egyesületünknek régi érdemes tagja volt.

A választmány részvétének a mai ülés jegyzőkönyvében ad maradandó kifejezést, egyszersmind az özvegynek szabályszerűleg felszerelt kérvénye alapján kiutalványozza a 400 korona özvegyi segélyt.

d) *Özv. Schmidl* Albertné levélben köszöni meg férjének, egyesületünk volt alapító tagjának elhunytá alkalmából az elnökségnek hozzá intézett részvétiratát. Tudomásul szolgál.

e) Dr. *Krausz* Sámuel, az Orsz. Izr. Tanítóképző intézetnek volt tanára

levélben jelenti be egyesületünkbeli való kilépését, minthogy e napokban foglalja el Bécsben rabbi-szeminariumi tanszékét, ahová megválasztották. Ez alkalommal egyszersmind meleg szavakkal búcsuzik egyesületünk vezetőségétől.

A választmány a kilépést sajnálattal veszi tudomásul, elrendeli, hogy volt tagtársunknak az „Értesítő“ egy tiszteletpéldánya tovább is járjon és hogy az elnökség a választmány rokonszenvének a távozóhoz intézett átiratban adjon kifejezést.

f) Néhai *Kuffler* Lipót alapító tagunkról, Ellul hó 18-án, halálának évfordulóján vallásunk előírta kegyeletes módon emlékeztünk meg. Tudomásul szolgál.

g) Az Orsz. Izr. Tanítóképző Volt Iskolatársainak Egyesülete átiratban meghívja a választmányt 12 képző-intézeti hallgató számára berendezett internátusának szeptember hó 16-án történendő megnyitására.

A választmány ez alkalomból üdvözli az egyesületet és annak vezetőségét, a megnyitásnál pedig küldöttség útján képviselteti magát, melynek vezetője: *Tolnai* J. Béla; tagjai pedig: *Adler* Simon, *Dőri* S. Zsigmond és *Salamon* Nátán, választmányi tagok.

h) Felolvastatik a nméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak 1906. július 22-én kelt 30743. számú hozzánk intézett leirata, melyben az egyesületünk kiadványában megjelent összes tankönyveinket zsidó felekezeti iskolák számára engedélyezi, egyszersmind elrendeli, hogy az ezen megjelenő könyveink és régi könyveink új kiadásai szabályszerű engedélyezés végett a miniszteriumhoz felterjesztessenek.

A választmány a leiratot és az abban egyesületünk iránt nyilvánuló, méltányos jóakaratot köszönettel veszi tudomásul; jegyzőkönyvi köszönetet szavaz Dr. *Bánóczy* Józsefnek, az Orsz. Izr. Tanítóképző Igazgatójának, ki a miniszterium megbízásából minden bírálati díj nélkül mondott szakvéleményt kiadványainkról. Elrendeli 7 rendbeli kiadványunk új kiadásának a miniszteriumhoz engedélyezés végett való betérjesztését.

A fentjelzett leirat kapcsán a választmány beható eszmecserét folytat azon kérdés felett, vajjon a miniszteriumnak oly irányú döntése, hogy a tisztán liturgikus könyvek engedélyezését is a miniszter saját hatásköréhez tartozónak ítélte, felekezeti szempontból nem-e aggályos, vagy esetleg sérelmes.

A választmány az elnökség indítványára elhatározta, hogy ez ügyben érintkezésbe lép az Országos Irodával és az Orthodoxok Közvetítő Bizottságával és további lépéseit ezen információktól teszi függővé.

i) A *Gans* Dávid-féle alapítványnak a nyári szünidő alkalmával esedékes kamatait: 32 koronát, elnök a kérvényezők egyikének: *Horn* Sámuel monoki tanítónak ítélte oda.

Tudomásul szolgál.

j) Émléklapjainkból az idén 1067 darab kelt el, amelyből 224 kor. 7 fillér folyt be egyesületünk pénztárába.

Tudomásul szolgál.

k) *Stern* Ábrahám, a pesti izr. hitközség elemi és polg. fiúiskolájának igazgatója átirat kapcsán 50 korona adományt küld egyesületünknek, mint részösszegét azon gyűjtésnek, amelyet a tantestület a beiratások alkalmával a szülők körében gyűjtött. Az összeg hovaforrását a választmányra bizza.

A választmány köszönetet szavaz *Stern* Ábrahám igazgatónak és az iskola tantestületének és ez adományt úgy mint a múlt évben az „Üdülőttelep“ alapjához csatolja.

l) Néhai lovag *Wechselmann* Ignácnak végrendeletileg árva-alapunk javára hagyományozott és pénztárunkba már befolyt 1250 koronányi alapítványára vonatkozó alapító levelünket a belügyminiszter jóváhagyta.

Tudomásul szolgál.

m) Véglegesítése miatt hitközségével pörben álló egyik vidéki tagtársunk ügyében az elnökség megbízásából egy ott a közelben lakó vidéki választmányi tagunk közbenjárásával békét szerzett.

A választmány ezt örvendetes tudomásul veszi és a felmerült költségeket megszavazza.

n) Az Északkeleti fiókkör július 2-án Kassán tartotta ez évi körülését, amelyen a központot *Csukási Fülöp* alelnök képviselte. A Bácsmegyei fiókkör pedig augusztus hó 27-én, Szabadkán tartotta ezidei körülését.

Elnök e jelentése kapcsán *Csukási Fülöp* beszámol kiküldetéséről és azon tapasztalatokról, melyeket az Északkeleti fiókkör ezen ülésén szerzett; ismerteti a tárgysorozat első részénél felmerült élénk eszmecsere és azon álláspontot, melyet ő a központ képviselőjében elfoglalt.

A választmány e jelentést tudomásul véve, *Csukási Fülöp* eljárását mindenben helyesli, neki jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Egyben megszavazza az Északkeleti fiókkör ülése körül felmerült költségeket és köszönettel veszi tudomásul, hogy a gyűlést követő kiránduláson *Lővy Mór* és *Weisz J. Lipót* tagtársaink árva-alapunk javára 36 koronát gyűjtöttek.

3. A választmány a teljes választmányi ülés idejét október 7-én, d. u. 3 órára állapítja meg. Egyszersmind tudomásul veszi a teljes választmányi ülés előkészítésére kiküldött bizottságnak a tárgysorozatra vonatkozó jelentését és elhatározza, hogy az előadók határozati javaslatainak megállapítására és végleges szövegezése céljából e hó végén rendkívüli ülést tart.

4. Az Orsz. Izr. Tanítóképző Volt Iskolatársainak Egyesülete átiratban internátusának támogatását kéri,

A választmány méltányolva az internátus nemes célját és azon tény, hogy ez egyesület vezetősége az internátus 12 helyét túlnyomó többségben tanítóknak képezdész-gyermekeivel tölti be, elhatározza, hogy annyiszor 25 koronával támogatja ez évben az internátust, ahány tanítógyermek nyer abban elhelyezést.

5. A választmány a következő segélyeket szavazza meg:

Egy tagtársnak rendes betegsegély címén 60 koronát; 3 tagtársnak rendkívüli betegsegély címén összesen 90 koronát; 3 nem tagnak segély címén 85 koronát.

Egyszersmind jóváhagyja elnöknek az utolsó választmányi ülés óta nem tagoknak 19 esetben adott kisebb segélyeket, összesen 91 koronát.

Egy rendes tagnak betegsegélyért beadott kérvényét a választmány figyelembe nem vehette, mert alapszabályaink erre vonatkozó pontjának meg nem felelt.

6. A választmány *Grünberger Izsák* nyugdíjazott bácestopolyai tagtársunkat, ki egyesületünknek a megalakulás óta tagja, 1907. január 1-jétől kezdve alapszabályaink értelmében a tagsági díj fizetése alól felmenti.

7. A választmány a következő új tagokat veszi fel:

1. *Groszmann Péter*, miskolci tanítót, 45 éves 64 korona utánfizetés kötelezettsége mellett azon megszorítással, hogy özvegyének csak 200 korona özvegyi segélyt biztosít.

2. *Horovitz Mór*, ungvári tanítót, 21 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

Az új tagok felvételi okmányait csak a folyó évi 8 korona tagsági díj lefizetése után kapják meg.

Jegyzőkönyv.

Felvétel az Orsz. Izr. Tanítóegyesület bácsbodrogmegyei fiókkörének 1906. évi augusztus hó 27-én, Szabadkán, a szent-egylet disztermében tartott körülésén.

Jelen voltak: *Erdős* Jakab, *Stricker* Simon, *Szántó* Ede, *Toch* Zsigmond, *Scheer* Bernát, *Rosenfeld* Henrik, *Rothschildné-Klauber* Teréz, *Frankfurt* Eugenia, *Kerekes* Ernő Bajáról, *Szántó* Ede, *Salgó* Samu, *Salgó* Samuné, *Ehrlich* Gizella Szabadkáról, *Bogyó* Simon, *Kállai* Izrael Ada, *Stark* Ármin Mohol, *Fodor* Dávid Szentés, *Kalmár* Dávid, *Darvas* Samu Ó-Becse, *Szemző* Béla Kishegyes, *Nagy* József Bezdán, *Klein* Adolf Péterréve, *Pártos* Samu Zombor, *Fleischer* Ferenc Bajmok, *Fleischmann* Károly B.-Szt-Tamás, *Blauhorn* Márk Magyar-Kanizsa, *Fischerné-Klein* Etel, *Löwinger* József, *Hirschfeld* Ödön Zenta, *Földes* Samu Szentés, *Csajági* Bernát Kula, *Eichler* S. Halas, *Kulinyi* Mór B.-Földvár, *König* L. Szegzárd, *Handelsmann* L. Szabadka, *Rosenberg* Dávid, *Hajnal* Dániel B.-Topolya, *Grosz* Salamon Bács-Almás.

Vendégek: Dr. *Klein* Adolf, hitközségi elnök, dr. *Dömötör* Miksa iskolaszéki tag, *Szántó* Edéné és leánya Baja, *Stark* Árminné két leányával Mohol, *Nagy* Józsefné Bezdán, *Darvas* Irén, *Darvas* Béla, *Kalmár* Dávidné Ó-Becse, *Berger* Károlyné, *Grád* Ignác és neje, *Szabados* Sándor, *Hahn* Etel Szabadka, *Stern* Ilona Kishegyes, *Braun* Flóra Szabadka.

Az ülést megelőzőleg ünnepélyes istentisztelet volt, melyen *Berger* Lajos főkantor remek előadása és főtisztelendő *Kuttna* M. L. főrabbi megható héber imája a jelenlevőkre nagy hatást gyakorolt.

Elnök: *Erdős* Jakab, jegyző: *Stricker* Simon.

1. Elnök 9 órakor megnyitja a gyűlést. Tartalomdús megnyitó beszédében rámutat a vándorgyűléseknek a nevelésügyre való üdvös kihatására. Szükséges, hogy a hitközségeknek az iskola iránt való érdeklődését ébren tartsuk. A tanító feladata, hogy a nemzet erejét fejlessze. A tanító ne csak tanítson, hanem neveljen is.

2. Dr. *Klein* Adolf hitközségi elnök üdvözli az egész megyéből nagy számban összesereglett zsidó tanítókat. Addig, míg ifjuságunk nevelését ily derék tanítói karra bizhatjuk, nem kell a zsidóságot féltetni.

3. *Stricker* Simon titkári jelentésében a hitoktatás fontosságáról elmélkedik és kiemeli, hogy a fiókkör 21 évvel ezelőtt alakult meg és ezen idő alatt Baján, Szabadkán, Zomborban, Ujvidéken, Zentán és Topolyán ismételt tartott vándorüléseket. Három körülményre hívja fel a titkári jelentés a kör figyelmét. 1. Már az 1888-ik évben Zomborban tartott körülésén *Csukási* Fülöp, mint a központ képviselője, fennen hirdethette, hogy a Kárpátoktól az Adriáig a zsidó iskolák mind magyar szelleműek és a nemzetiségi kérdést a zsidó tanítók csak névről ismerik. 2. A magyar nemzeti állam kiépítésénél a bácsmegyei kör is tőle telhetőleg közreműködött, amennyiben a vegyes ajkú, megyénkben fennálló zsidó iskolákban mindenhol magyar a tannyelv. 3. A kör foglalkozott a pedagógia minden napirenden levő tárgyával, de a tanító anyagi helyzetének javításáról egyetlen egyszer sem esett szó.*) A jelentés azon részét, mely *Spitzer* József és *Bodrogi* Ignác zentai igazgató-tanító elhunytáról emlékezik meg, a gyűlés állva hallgatja meg.

4. *Nagy* József, bezdáni tanító, felolvassa „*Az új Tanterv és a zsidó iskola*“ című dolgozatát.

5. *Bogyó* Simon, adai tanító „*A gyermek megfigyelése*“ című munkáját adja elő.

6. *Fodor* Dávid, szentesi igazgató-tanító, „*A családi nevelés legfontosabb alapelvei*“-ről értekezik.

7. A körülés jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a három felolvasónak szép

*) A Bácska áldott földjén aránylag a legjobb helyzetben vannak a tanítók! Szerk.

és tanulságos értekezésükért, egyben elhatározza, hogy a beható tanulmányozást igénylő felolvasások a szerkesztőnek beküldendőek, lapunkban való közlés céljából.

8. *Nagy József* az alapszabály-revizióra vonatkozó azon indítványát: „Határozza el a Bácsmegyei fiókkör, hogy érkezettnek látja az időt, amidőn az Orsz. Izr. Tanítóegyesület működése a modern viszonyoknak megfelelőleg alapszabályszerűen módosítandó, hogy az egyesületi működés a lehetőség szerint decentralizáltassék; az egyes fiókköröknek több joga és nagyobb működési tere legyen az eddiginél. E célból megkeresi az anyaegyesület vezetőségét, hogy a legközelebbi közgyűlés napirendjére tűzze ki az alapszabály-reviziót. Addig is kívánja, hogy a többi fiók is abbéli megállapodásait juttassa a központba és az Izr. Tanító Értesítőben a tárgy megvitatására minél tágabb tér nyujtassék“ — a körülés a központ figyelmébe ajánlja.

9. Az 1908-ik évi körülés helyének megállapítása az elnökségre bízatik.

10. *Stricker* Simon jegyző bemutatja a beérkezett üdvözlő sürgönyöket. Sürgönyileg üdvözölték a körülést: *Gräff* Nikáz kir. tanácsos, Bácsmegye tanfelügyelője, dr. *Singer* Bernát szabadkai hitszónok Reichenhallból, dr. *Wiesner* Henrik főrabbi Bezdán, *Hesser* Gyula iskolaszéki elnök Baja, *Kornfeld* Gyula elnök, az Északkeleti fiókkör elnöksége. A körülés a sürgönyzőknek jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

11. Jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a körülés a szabadkai hitközségi elüljáráságnak a gyűlés iránt tanusított érdeklődésért és a vendégek ellátása körül tanusított áldozatkészségeért.

12. Jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a körülés azon hitközségeknek, melyek tanítóik utazási költségeit kiutalványozták.

14. Köszönet szavaztatik főtiszt. *Kuttna* M. L. főrabbi urnak, *Berger* Lajos főkántor urnak az istentiszteleten való közreműködésért, a szabadkai tanítóknak, kik a közgyűlésre érkező vendégek elszállásolása körül fáradoztak.

Kelt Szabadkán, 1906. aug. hó 27-én.

Stricker Simon
körjegyző.

Erdős Jakob
körelnök.

Levelezés.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület tek. Elnökségének

Budapesten.

Tekintetes Elnökség!

A napokban elhagyom hazámat és állásomat és idegenben keresem boldogulásomat. Ennélfogva bucsuznom kell mindazon személyektől, kikkel bármely téren együttműködést fejtettem ki; távoznom kell a helyekről, melyekre hivatás és feladat állított; kilépnem a kötelekekből, melyek nagyrabecsült tényezőkkel kapcsolatosak volt össze.

Ezennel fájdalmas érzettel lépök ki az Orsz. Izr. Tanítóegyesület kötelekéből is, melyhez másfél évtized kedves emlékei fűznek. Ez idő alatt bőségesen volt alkalmam tapasztalni, hogy az Orsz. Izr. Tanítóegyesület nemcsak a tagjai anyagi és szellemi jólétének egyik erős biztosítóka és mint ilyen a hazai tanítóság körében nagy missziót képvisel, hanem egyáltalán nélkülözhetetlen faktor a hazai zsidóság felekezeti életében. Kivánni kell, hogy ezt a nagy rendeltetést a jövőben még csak jobban fejthesse ki.

Én pedig a távolban is érdeklődéssel fogom kísérni e nagy testület áldásos működését, melynek hogy részese lehettem, nemcsak hivatalos állásomból folyt, hanem egyéni érzelmeimből fakadt. Kérem, hogy erkölcsi tekintetben még czentul is körükhöz tartozónak tekintsenek, és tartsanak meg változatlan jó barátságukban és emlékezetükben. Körüknek és elnökségüknek üdv!

Budapesten, 1906. szept. 11-én.

Mély tisztelettel

Dr. Krausz Sámuel.

Az 1906. évi szeptember hóban befolyt tagdíjak és gyűjtések kimutatása.

a) Pártoló tagdíj:

	kor.
Izr. hitközség Galgóc	10.—
Róth József, Debrecen	10.—

b) Rendes tagdíj:

	1906-ra kor.	hátr. kor.		1906-ra kor.	hátr. kor.
Czitrom Jakab, Belényes	8.—	—.—	Kun Samu, Rajec	8.—	—.—
Engel Adolf, Budapest	8.—	—.—	Róth Lajos, Námestó	8.—	—.—
Fried Sámuel, Csurgó	8.—	—.—	Róth Kálmán, Námestó	8.—	2.—
Gerő Oszkár, Sopronkeresztur	—.—	6.—	Rozsnyai Samu, Szikszó	8.—	—.—
Hajdu Pál, Rajec	8.—	—.—	Schlésinger Benő, Igló	—.—	4.—
Horovitz Mór, Ungvár	8.—	—.—	Vajda Miksa, Galgóc	8.—	—.—
Kolozsvári Izsó, Vágújhely	8.—	—.—			

c) Gyűjtés az árva-alap javára:

	kor.
Földesi Joakim Budapest, alapító tagsági díj 7-ik részlete ...	10.—
Izr. hitk. Galgóc, " " " 3-ik " ...	20.—
Vajda Miksa Galgóc, rendes " " 3-ik " ...	2.—
" " " gyűjtése	14.28
A "Pesti Izr. Hitk. Fiuiskola tantestületének gyűjtése	50.—

Helyreigazítás. Rosenberg Salamon Mátészalka, részére a mult számban hátralékképpen kimutatott 4 kor. tagsági díj helyesen a folyó évre szól.

Budapesten, 1906. szeptember 25-én.

Győri Adolf,
egyes. pénztáros.

KÖNYVISMERTETÉSEK.

Száz gyermekjáték. Irta *Barna Jakab*, székesfővárosi tanító, az Orsz. Izr. Tanítóképzőintézet tornatanára. Megjelent Lampel R. (Wodianer F. és Fia) r.-t. könyvkiadó cégnél, ára füzve 1.60 k., kötve 2 korona.

Valamennyiünk előtt ismeretes tény, hogy a testgyakorlást rendkívüli „tárgy“ számba vették még nem is olyan nagyon régen. Elméletben mindig elismerték az illetékes tényezők a testi nevelés fontosságát, de a gyakorlat nagyon sok kívánni valót hagyott hátra. Torna alatt mindenki azokat a gyakorlatokat értette, melyek a testet kifárasztották és a léleknek sem váltak valami nagy gyönyörűségére. Legföljebb a szertornát — mely talán nem is való elemi iskolába — szerették még a gyermekek. És ez a tanítás, melytől tanító és tanítvány egyaránt fázott, óriási munkába is került. Mert untatta a gyermeket. A szegény apróságnak pedig mégis el kellett végeznie vezényszóra mindazokat az unalmas gyakorlatokat, nehogy a tanító az elrontott sort látva, mindjárt észrevegye, hogy ő nem löki a karját előre, vagy nem fordítja a fejét balra. Elvették a gyermeknek azt a jogát is, hogy egy pillanatig ábrándozzék.

De azóta nagyot fordult a világ kereke. A torna a szórakozás, a felrissülés órájává, a rideg tornaterem pedig barátságos játékhellyé lett. Leráztuk végre a mindenkit lenyűgöző német torna bilincseit.

Pedig nem rajtunk — zsidó tanítókon — mult, hogy a játéktanítás ilyen nehezen terjedt. Hiszen *Barna Jakab*, az Orsz. Izr. Tanítóképző tornatanára, mindent megtett, hogy a fiatal tanítógárda tanítását ilyen irányba terelje. S hogy ezt nem minden siker nélkül tette, mutatja ama folyton szaporodó zsidó iskolák száma, melyekben a tornajátékok már otthonra találtak. Első sorban persze a minden pedagógiai újításban előjáró, sokszor kezdeményező pesti izr. hitközségi elemi fiuiskola, ahol már évekkor elvezették be a játékdélutánokat.

Általánosan elterjedté azonban a játéktanítás csak most fog válni, hogy megjelent az első jó játékkönyv.

Barna Jakab, aki — mint említettem — már régóta foglalkozik szeretettel

ezen tárggyal, mintegy hivatott volt arra, hogy ezt a kézikönyvet megírja. Hogy feladatát kitűnően oldotta meg, nemcsak az bizonyítja, hogy a főváros a legutóbbi tankönyv-pályázat alkalmával iskolái számára kötelezőleg elfogadta, hanem bizonyítani fogja az a szankció, mellyel a használatban minden szakember a bíráló bizottság ítéletét megerősítent fogja. És méltán! Ez a gondtal és tudással megszerkesztett könyv igen nélkülözött és régen várt jövevény. Tartalmával beavatja a tanítót mind-abbá, amire a tanításnál szüksége van. Úgyesen értekezik a játék paedagógiai értékéről, közöl módszeres utasításokat, megbeszéli a játszótér és játszóeszközök dolgát és ismerteti a játék történetét.

Játékgyűjteménye meg épen dicséretes pedagógiai tudással és érzékkel van összeválogatva.

Gondoskodott minden osztálynak és nemnek való játékokról, következő csoportosításban: a) utánzó játékok az I—II., b) körjátékok az I—II—III., c) futójátékok, d) labdajátékok és e) tornajátékok mind a hat osztály számára.

A játékok közt nem akad egy sem, mely nem felelne meg céljának: hasznos és szórakoztató az mind.

Gondja volt a szerzőnek arra is, hogy eredeti magyar és nem idegenből átplántált játékokat közöljön. Különösen kedvesek az alsóbb osztályok számára írt utánzó játékok.

Minden játékot világosan és zamatos magyarsággal ír le a szerző. Ahol szükség mutatkozik, magyarázó ábrát közöl, ahol pedig a játék énekekkel kapcsolatban folyik, ott a lekottázott dallam is található.

E 9 ívnyi terjedelmű, kitűnő könyv külön ajánlásra nem szorul. Nélkülözhetetlen és pótolhatatlan az minden iskolában, zsebkönyve minden tornát tanító kartársnak.

Balla Bernát.

A liptószentmiklósi izr. hitközség iskolája 1845—1906. Visszaemlékezések és adatok az iskola hatvanéves jubileuma alkalmából. A hitközség megbízásából szerkesztette: *Fischer* Lipót, igazgató-tanító.

Felsővidéki zsidó ember csak bizonyos megilletődéssel mondja ki Liptószentmiklós nevét. Mert nem hiába nevezték el eleink e várost עיר חכמים וסופרים „bölcsek és írók városá“-nak, Liptószentmiklós teljes mértékben meg is felelt mindenha e jó hírének. „Mikulás“ annyit jelent a tótságban, mint műveltség, felvilágodottság, haladás. Bizonyítja e vélemény helyességét az a tény, hogy olyan időben, midőn más zsidó hitközségekben még a chéder volt az egyetlen iskolaféle és még gondolni sem mertek arra, hogy az iskolában a héber tudományon kívül más, világi tudományokat is kell tanítani, Liptószentmiklós már szép hajlékot épít a modern tudás és műveltség ápolására.

E hajlék, ez az országosan ismert zsidóiskola e napokban ünnepelte fennállásának 60 éves jubileumát, mely alkalomból *Fischer* Lipót, igazgató-tanító megírta az iskola történetét. Adatainak legnagyobb részét egyesületünknek a millenium alkalmával kiadott „Magyar zsidó iskolák monográfiája“ című műből vette, ahol a liptószentmiklósi iskola története dr. *Mayer* Armin és *Kacz* Henrik tollából jelent meg.

Az iskola érdekes és korfestő történetéből kiragadjuk a következő adatokat: A liptószentmiklósi zsidóság felvilágosodott gondolkodásmódjára kedvező színt vet az a tény, hogy már a 19. század elején volt egy magániskolája, melyben világi tárgyakat is tanítottak. E magániskola vezetője *Haas* Jisszáchár volt. A 20-as években *Ungár* Jakab nyitott magániskolát, melyben a tanítás tudományos módszeren alapult és melyben *tiszta* német nyelven tanítottak. Ez az iskola 1836-ban szűnt meg. A magántanítók sorában meg kell még emlékeznünk *Mauksch* Móricról, ki később mint siketnéma tanító aratott nagy sikereket és szerzett dicsőséget.

A hitközségi iskola 1845. október 5 én nyílt meg 250 tanulóval. Az első tantestület 5 tagból állott, élén *Löwenstein* főtanítóval, ki később *Buschowitz* morvaországi hitközségnek, azután pedig *Lembergnek* lett rabbija.

Az iskola már megnyitása után egy évvel, 1846. október 4-én, saját épületébe költözött, mely 6 tág és világos tanteremből és 1 tantestületi szobából állt. 1855-ben nyerte el az iskola a nyilvánossági jogot, 1860-ban pedig már magyarul is kezdtek tanítani.

Az iskola régi tanítói közül felemlítendőek: *dr. Zirndorf* Heinemann ki kiváló történetíró, költő és szónok volt. Írói hírnevét „*Kassandra*“ c. drámája alapította

meg. Később Manchesterben működött mint rabbi, azután a cincinnati rabbiképző-intézetnek volt tanára. *Dr. Kobak* József, a kitűnő hebraista, ki híressé vált mint a „Jesurun“ című héber folyóirat szerkesztője. Később bambergi rabbi lett, aztán mint hittanár működött Insbruckban, majd Lembergben, ahol most is él. *Steiner* Alexander Sámuel, okleveles rabbi és tanító, *Sturm* Albert atyja, ki mint héber költő is jelentékeny. Legsikerültebb és legismertebb Petőfi „Talpra magyar“ című versének héber fordítása. *Mendel* Dávid, ismeretes mint a „Szippurim“ című zsidó elbeszélések gyűjteményének munkatársa. *Schick* Vilmos, ki később Liptó- és Zólyomgyék segédtanfelügyelője lett és végül *Schauer* Simon, ki 34 évig működött ennél az iskolánál és a tantestület legkiválóbb tagjainak egyike volt. Már ez időben iskolai kirándulásokat rendezett, súlyt fektetve arra, hogy ezek a gyermekek látókörét és ismereteit bővítsék. Írói munkássága is becses. „*Über Reflexbewegungen*“ című értekezése még ma is tanulságos adatokat tartalmaz. Terjedelmes mértani tankönyvet is írt, melyben a stereometria és trigonometria tantételeit szemléltetően és világosan tárgyalja.

A jelenlegi tanítótestület tagjai: *Fischer* Lipót igazgató-tanító, *Füzi* Márk, *Kacz* Henrik, *Pick* Jakab és *Schick* Katalin.

Az iskolát 60 éves fenállása óta 13,838 tanuló látogatta.

Az érdekes és tanulságos füzetkéhez *dr. Bacher* Vilmos, az országos rabbi szeminárium tudós tanára, a liptószentmiklósi iskola egyik volt növendéke írt szép és tartalmas előszót.

R.

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Iskolai jubileum és templomfelavatás Liptószentmiklóson. Lélekemelő ünnepségek keretében ünnepelte a liptószentmiklósi izr. hitközség szept. 9-én iskolája fennállásának 60-ik évfordulóját és újjáépített templomának felavatását. Az ünnepélyen jelen voltak *Palugyay* Móric dr. főispán, *Joób* Marcel alispán, *Sándor* Lajos tanfelügyelő, az állami és megyei hivatalnokok, a szomszéd megyék küldöttségei, köztük néhány zsidó tanító, kik szíves fogadtatásban részesültek úgy a hitközség, mint a helybeli tantestület részéről és több száz vendég, kik szülővárosukba jöttek rokonaikkal és barátaikkal ünnepelni.

Délelőtt az iskolaszék az iskolai jubileumot díszülés keretében tartotta meg. *Hexner* Gyula dr. iskolaszéki elnök tartalmas bezzédje után *Fischer* Lipót igazgató-tanító adta elő az iskola történetét szép, érdekes előadásban. Az intézet egykori növendékei nevében felszólaltak: *dr. Janovitz* Bertalan (Budapest), *Balló* Rudolf Liptóvármegye főjegyzője és *Steier* Lajos műegyetemi hallgató. A lelkesedéssel előadott beszédek mély benyomást gyakoroltak a hallgatókra. Határozatba ment, hogy az elhangzott előadásokat és beszédeket kinyomatják és jegyzőkönyvileg megörökítik. *Dr. Janovitz* Bertalan egyuttal jelentette, hogy az intézet volt növendékei két ezer-ezer koronás alapítványt gyűjtöttek néh. *Schauer* Simon és a nyugalmazott *Voglhut* Dávid igazgató-tanítók nevére, mely alapítványok kamataiból évenként jó magaviseletű és szorgalmas növendékek jutalmazandók. *Voglhut* Dávid, egyesületünk tiszteletbeli tagja, ki jelenleg iskolaszéki elnök, betegsége miatt mindenkinek sajnálatára nem vehetett részt az ünnepélyen. A mostani növendékek nevében *Schein* Bruno IV. oszt. növendék adta elő szép mondókáját. *Scheer* Bertalan pedig, az iskola volt növendéke, *dr. Kiss* Arnold budai főrabbi költői szépségű ódáját szavalta el nagy hatással. A Hymnus eléneklése után a Herz Fülöp-féle emléktáblát leplezték le, mely alkalommal *dr. Hexner* Gyula tartotta az emlékbeszédet. Azután szétszötták az iskola monografiáját tartalmazó füzetet, melyet *Fischer* Lipót igazgató tanító szerkesztett. Az emléktábla szövege a következő: „*A művelődés ezen csarnokát a liptószentmiklósi izr. hitközség és Chevra Kadisa néh. Herz Fülöp közjótékonyági alapítványából építette az iskola fennállásának 60-ik évében 1905 ben. Legyen ezen hajlék mindenkor a hazafias és erkölcsös nevelésnek szentelve. Isten áldása lengjen az intézet fölött!*“

. Iskolánk, mely hatvan év óta kulturmissziót teljesít, mely a magyarosodás terén elévülhetetlen érdemeket szerzett magának, aminek a felsőbb hatóságok is többször adtak kifejezést, méltóan ünnepelte tehát 60 éves fennállásának évforduló-

ját. Büszkén tekinthet vissza multjára, mert hűen betölté hivatását. Legyen jövője méltó folytatása dicsőségteljes multjának!

Délután a templom felavatási ünnepélye volt. A hitközség elöljárósága, *Stark* Ármin elnöklete alatt tartott díszülésén *Singer* József dr. hitk. alelnök adta elő a templom történetét, mely alkalommal meleg szavakban emlékezett meg a hitközség jelenlegi elnökéről *Stark* Árminról, ki a templom és iskola felépítése körül elévülhetetlen érdemeket szerzett és ezáltal maradandó emléket biztosított magának, *Baumhorn* Lipót műépítésről, *Grün* Gyula zsolnai építési vállalkozóról, valamint az építési bizottság tagjairól, kik a templom és iskolai munkálatokat lelkiismeretesen ellenőrizték.

A díszülés után a tóratekerceket egy diadalkapun keresztül vitték a templom főbejáratáig, hol a templom kulcsait a diszmagyarba öltözött főispánnak adták át, ki szép beszéd kíséretében kinyitotta a főbejáratot, hogy bevonuljanak a templomba. Impozáns látványt nyújt a belépőnek a templom belseje, mely a mai kor követelményeinek teljesen megfelel. A hatalmas boltozatok, a színes ablakok, a művészies kivitelű festmények és feliratok, a dús aranyozások, a számtalan izzó lámpa villamos fényükkel mély benyomást gyakorolnak a nézőre.

Az örökmécsest dr. *Bacher* Vilmos, a budapesti rabbiképző intézet tudós tanára, a helybeli izr. iskola volt növendéke gyújtotta meg hazafias, remek beszéd kíséretében. A felavató beszédet dr. *Singer* Vilmos lipótszentmiklósi főrabbi tartotta, nagy hatást keltve az illusztris hallgatóságban. A templomban az iskola mindkét nembeli növendékei az ünnepély tartama alatt sorfalat képeztek. Miután a hazáért és királyért szóló ima elhangzott, *Schwalb* Rubin főkantor énekkarával elénekelt a Hymnust és a lélekemelő ünnepélynek a templomban vége volt.

Hálásan kell megemlékeznünk a fáradhatatlan rendező-bizottság hetekig tartó munkájáról, melynek a ritka két ünnepély fénye és sikere köszönhető.

Liptószentmiklós.

Kacz Henrik.

Fölvívás. Érdemes tagtársunk, *Altmann* József, gyulafehérvári tanító már negyven év óta működik s ez időből 25 esztendő jelenlegi iskolájánál. Volt tanítványai ez alkalomból ünnepelni készülnek őt és fölvívást bocsátottak ki az ünnepelő volt tanítványaihoz, barátaihoz és ismerőseihez, kiket csatlakozásra szólítanak fel. A helyi tanítványok kebeléből alakult előkészítő bizottság egyszersmind tervezi, hogy az ünnepség napján volt tanítójukat emléktárggyal fogják meglepni és fölvívásukban e célra való hozzájárulást is kérnek.

Gyermektanulmányi kongresszus. Október hó 1—4-ig Berlinben, igen érdekes tárgysorozattal gyermektanulmányi és gyermekvédelmi kongresszust tartanak, melyet Németország legnevesebb pedagógusai és psychologusai rendeznek és mely iránt az egész művelt világban érdeklődnek. Lapunk ismert munkatársa *Dóri* S. Zsigmond, polg. isk. tanár is részt vesz a kongresszuson.

Az Orsz. Izr. Tanítóképzőintézet *Kiss* József önképzőköre az ideai választásokat megejtette. Elnök lett *Groszmann* Lipót, alelnök *Schreiber* Jenő, titkár *Szabolcs* Árpád, pénztáros *Grünstein* Noe, ellenőr *Schwartz* Miksa, könyvtáros *Spitzer* Manó és jegyző *Epler* Henrik.

Nyugdíjazás. A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter a következő kártársainkat nyugdíjazta, hosszú, érdemes működés után: *Weisz* Samu Kishegyes, *Kohn* Salamon Nagyszombat, *Rónai* Károly Martonos.

VEGYESEK.

Figyelmeztetés! Egyesületünk tisztelt tagjait arra kérjük, hogy az esedékes tagsági díjakat a f. év végéig annál biztosabban beküldeni sziveskedjenek, mint-hogy ellenkező esetben kénytelenek volnánk nevüket a január havában kiadandó névsorból kihagyni.

Lapunk jelen számához minden vidéki tagtársunk részére egy-egy cheque-lapot melléeltünk. E lapokat felhasználhatják majd t. tagtársaink tagdíjaik befizetésére vagy másféle pénzeknek pénztárosunkhoz való küldésére (adományok, bárcagyűjtés, üdülőttelep tagdíja stb.).

Ismételten megjegyezzük, hogy mindazon esetben, midőn a befizetés minden írásbeli megjegyzés nélkül történik, pénztárosunk a befizetést tagdíjnak fogja elkönyvelni. Ha a befizetés azonban más célra vagy különböző címen történt, úgy kérjük, sziveskedjenek ezt a cheque-lapnak arra szánt helyére ráírni és ekkor egyúttal a cheque-lapra a postaszabályok értelmében egy 5 filléres bélyeget ragasztani.

Az elnökség.

Újév. Mire e lap megjelenik, tovatüntek szent ünnepnapjaink is, „a félelmes napok,” melyeken ünnepi hangulat vonult be Izrael házába és szent áhitat szállotta volt meg lelkeinket. Telve voltak e napokon Isten házának csarnokai, hol bűnbánó lélekkel fohászokdtunk az Egek Urához bűnbocsánatért, kegyelemért és irgalomért, úgy a magunk, mint szeretteink részére. De e szent napok egy új évnek kezdetét jelentik egyszermind; vajjon ez mit rejt titokzatos méhében? A Gondviselés végzete mi sorsot szabott reánk ez új esztendőben?! Bár szószólónk volna az Úr zsámolya előtt a reánk bizott gyermekesereg imája, hogy a nehéz munkánkhoz oly annyira szükséges erő és kitartás, egészség, boldogság és békesség legyen osztályrészünk ez új esztendőben!

Újévi üdvözlés. Barátaim és tagtársaim százainak újévi üdvözlését e helyen köszönöm meg. Egyúttal valamennyi tagtársamnak az újév alkalmából a legszivélyesebb üdvözlétemet küldöm és minden jót kívánok! *לשנה טובה תכתבו ותחתמו*

Kornfeld Gyula.

Tisztelgés. Közp. választmányunk határozatából szeptember hó 15-én egyesületünk küldöttsége tisztelgett dr. *Mosdóssy* Imre székesfővárosi kir. tanfelügyelőnél azon alkalomból, hogy e diszes állását elfoglalta. A küldöttség vezetője, *Csukási* Fülöp alelnök, tartalmas beszédben üdvözölte az ujonnan kinevezett tanfelügyelőt, egyesületünk és a zsidó tanítóság nevében. Miután bálás szavakkal utalt arra a jóakaró és sokszor üdvös cselekedetekben nyilvánult támogatásra, melyben az új tanfelügyelő hivatalbeli elődje, néhai dr. *Verédy* Károly, a zsidó tanügy és tanítóságot ugyszintén egyesületünket mindenkor részesítette, ugyanily támogatást kért hazánk kultúrájának e hármassal, egyirányban buzgólkodó tényezőjére. Dr. *Mosdóssy* Imre szívesen fogadta a küldöttséget és az üdvözlést szívélyes szavakkal köszönte meg. Beszédében kiemelte, hogy állásában „*primus inter pares*”-nek érzi magát, azaz a tanügy összes munkásait, kiket különféle állásában megbecsülni és tisztelni tanult, magával egyenrangú tényezőkné tekintti, kikkel együtt egy cél megvalósítására akar dolgozni. Igéri, hogy minden becsületes törekvés, minden nemes igyekezet benne jóakaró méltánylásra fog találni és minden erejével azon lesz, hogy működése hasznára váljék úgy az intézményeknek, mint azok munkásainak, mert csak így szolgálhatjuk együtt és egy értelemben a nemzeti kulturának mindennél magasabb feladatait. A küldöttség a legjobb benyomással távozott székesfővárosunk tanügyének most kinevezett új és minden tekintetben hivatott vezérével.

Az internátus megnyitása. Az Orsz. Izr. Tanítóképző Volt Iskolatársainak Egyesülete szeptember 16-án nyitotta meg 12 szegény tanítóképzői növendék számára berendezett internátusát. Ott volt a zsidó tanügy minden, a fővárosban időző barátja. Megjelent az Izr. Tanítóképző tanári kara dr. *Bánóczy* József vezetésével, dr. *Mezey* Ferenc, az Orsz. Izr. Iroda titkárja, az Izr. Tanítóegyesület képviselőjében *Tolnai* I. Béla. *Csajági* Béla elnök lelkes hangú beszédben üdvözölte a vendégeket. *Bánóczy* József dr. az intézet nevében köszönetet mondott az elnökségnek, hogy ezt a szép intézményt megteremtette. Reméli, hogy ezen az uton haladva egy olyan internátust terem meg az egyesület, mely az összes arra rászoruló tanítóképzői növendéket képes lesz befogadni. *Mezey* Ferenc dr. rövid beszédben kijelenti, hogy örömmel lép az internátus alapítói közé és rögtön le is fizette a tagsági díját, 100 koronát. *Tolnai* I. Béla az Orsz. Izr. Tanítóegyesület nevében üdvözli az elnökséget és szerencsét kíván az egyesületnek nagy célja megvalósításához. A megnyitást követő napon 1000 korona adomány érkezett az egyesület elnökéhez, *Csajági* Bélához. Ezt a nagy adományt az egyesületnek egy ismeretlen jóttevője küldte *Bánóczy* József igazgató útján. Ugyanaz a férfiú, ki már a múlt évben 1000 koronával ajándékozta meg az egyesületet. Fokozza ezen adományozás fölött való örömet a titkos jóttevő azon bölcs rendelkezése, hogy az összeg az internátus folyó kiadásainak fedezésére használandó föl. Úgy látszik, hogy a zsidó társadalom is magáévá teszi az egyesület fő-

célját, az internátusnak olyképen való kifejlesztését, hogy az a magyar zsidó tanügynek erős vára lehessen.

A felekezeti polgári iskolai tanítók (tanítónők) fizetése. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1903. évi 55,556. sz. alatt igen fontos rendeletet bocsátott ki, mely a községi és hitfelekezeti polgári iskolák oktatóinak fizetését az eddigieknél méltányosabb módon óhajtja rendezni. A rendelet bevezetésében nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a községi és felekezeti polg. iskolai oktatók a közművelődés és nemzeti nevelés érdekében a tanítás terén ugyanoly fontos feladat betöltésére hivatvák, mint az állami iskolák tanerői s mindezek dacára nem történt az 1893. évi 38. törvénycikk megalkotása óta újabb törvényes intézkedés illetményeik megállapítása tárgyában, míg az állami iskoláknál működő tanítók illetményeit nemcsak az 1893. IV. törvénycikk javította, de az 1904. évi I. törvénycikk részükre még személyi pótléket is állapított meg. Az 1906. évi állami költségvetésben e célra rendelkezésre álló fedezetre való tekintettel a községi- és felekezeti polgári iskolai tanerők fizetésének államsegéllyel leendő kiegészítését 1906. évi július hó 1-től számítva oly módon fogja a miniszter megkezdeni, hogy a képesítéssel bíró és rendszeresített állományon állandó fizetéssel alkalmazott rendes tanítók (tanítónők) részére *kezdő fizetésül 2000 korona*, az ugyanazon minőségben *négy éven* felül teljesített szolgálatok után *2200 korona*, a segédtanítók (tanítónők) részére pedig kezdő fizetésül 1400 korona s az ugyanazon minőségben négy éven felül eltöltött szolgálatuk után 1600 korona évi fizetés biztosíttassék. Csakis a fizetések lesznek ily módon kiegészítve; a kiegészítés nem terjed ki a lakpénzekre és ötödéves vagy egyéb pótlékokra. Ha esetleg a tanító nem kap sem természetbeni lakást, sem külön lakpénzt, akkor a fizetésből a helyi viszonyoknak megfelelő lakpénzt lehet beszámítani, amely azonban nem lehet több, mint amennyit rendes tanerőknél a X. fizetési osztálybeli, segédeknel a XI. fizetési osztálybeli állami tisztviselők részére ugyanazon városban lakpénz gyanánt engedélyeztetett. Ha ezen leszámítás következtében a megmaradó fizetés összege kevesebb lesz az említett (2000—2200 korona, illetőleg 1400—1600 korona) fizetéseknél, akkor a fizetés megfelelő kiegészítésére államsegély kérhető. Államsegélyért a hitközség vagy a hitfelekezeti *iskolaszék* folyamodik s ilyenkor a miniszterhez intézendő kérvényhez csatolandók az iskola *szabályszerű költségvetése* és az *utolsó 3 év iskolai számadásai* annak igazolására, hogy a hitközség nem rendelkezik elegendő fedezettel az említett fizetések kiegészítésére.

Új iskolák nyitásánál államsegély csak az esetben lesz biztosítható, ha kimutatható, hogy az új iskolára tényleg szükség van. A rendelet további pontjai az államsegély folyósítására és a közoktatásügyi miniszter befolyására vonatkozó intézkedéseket tartalmaz arra az esetre, ha az illető iskola valamely tanítója fizetésekiegészítést nyert.

Mondanunk sem kell, hogy kétszeresen fontos ez a rendelet mostanában, mikor vidéki városokban több helyütt nyitlak zsidó felekezeti polgári iskolák. Örvendetes jelenség gyanánt üdvözöljük az új iskolákat, mert mindenikük egy-egy új vára hitünk megerősödésének és gyermekeink kulturális fejlődésének. De félünk, hogy úgy járunk velük, mint megannyi valaha virágzó népiskolánkkal, melyek szép reményekre jogosítottak, de a mindinkább fokozódó terhek súlyától meggörnyedve, kapuikat bezárni voltak kénytelenek. Hitközségek, melyek ilyen magasabb iskolát nyitnak, fontos kulturmissziót teljesítenek, de nem szabad elfeledniök, hogy azok nagy terheket rónak tagjaikra s azért kellő fedezetről és megfelelő állandó bevételekről kell gondoskodniök, mert nem válik előnyére az ügynek, ha a tanítók bőrre akarják hitközségüket egy ilyen fontos intézménnyel kiegészíteni. Sok esetben nem rendszeresen alkalmazott s kellő képesítésű tanerőkkel látták el iskoláikat egyes hitközségek, hanem óradíjasokkal, gyaatrán fizetett tanítónőkkel, csekély többletet élvező elemi iskolai tanítókkal. Ily módon élvezték mindazon előnyöket, miket a törvény a polgári iskoláknak biztosít, de nem teljesítették azon kötelezettségeket, miket a törvény és szociális életfelfogás reájuk róttak. Az új rendelet meg fogja könnyíteni a terhek viselését s nem hisszük, hogy volna reászoruló hitközség, mely polgári iskolai tanítói és tanítónői számára nem kérne megfelelő fizetésekiegészítést még akkor is, ha ez az államsegély arányában némi beavatkozást is biztosít az államhatalomnak az iskola belső életére, ami az illető iskoláknak és tanítóknak csak előnyére válhatik s a mitől a zsidó felekezeti iskolának nincs mit tartania.

Gyász. *Pfeiffer* Mórt, egyesületünk érdemes tagját, a győrvidéki fiókkör elnökét s ennek testvérbátyját, dr. *Pfeiffer* Fülöp győri orvost, egyesületünk áldozatkész alapító tagját súlyos csapás érte. Szeptember hó 21-én halt meg 87 éves korában édesanyjuk, özv. *Pfeiffer* Bernátné szül. Mautner. A megboldogult derék matróna, ki már évek óta fia házában élt, jótékony és jámbor asszony volt, kit barátainak és ismerőseinek tisztelete és szeretete kísért a síri nyugalomba. Nagyszámú rokonság, köztük gyermekei, unokái és dédunokája gyászolják a megdicsőültet, kit nagy részvét mellett temettek szeptember hó 23-án.

Értesítés. Vidéki választmányi tagjainkat értesítjük, hogy a gyűlést megelőzőleg a szokott helyen, az Angol kávéházban (VII. ker. Erzsébet-körút és Wesselényi-utca sarkon) találkozunk. Este a gyűlés után közös vacsorára megyünk, melynek helyét később fogjuk megállapítani és a gyűlésen kihirdetni.

Megjelent. Mint azt már előző számunkban jeleztük, egy érdekes kis számtani könyvecske jelent meg a napokban a következő címmel: *Szemléltető számvetési olvasókönyv* a népiskolák I. osztályának. Az új miniszteri tanterv és saját módszere alapján írta *Füzi* Márk lipótszentmiklósi izr. néptanító. Ára kötve 50 fillér. Ezzel egyidejűleg megjelentek ugyane szerzőnek *szorzás-osztási táblái* a gyermekek számára, az egyszeregy alapos megtanulásának biztosítására és a bennfoglaltatás és részekre osztás állandó szemléltetésére. A II. és IV. oszt. tanulók mindegyike két ilyen lapot kap kezébe, egyet tanulásra, egyet begyakorlásra. A táblák ára 2—2 fillér, 100 db 1.50 K. Nagy alakban a tanítók tiszteletpéldányokul kapják. Az új könyv és taneszköz, melyet már most tagtársaink figyelmébe ajánlunk s melyet lapunk jövő számában behatóan fogunk ismertetni, szerzőnél rendelhető meg.

Felkérés előfizetésre. A legtöbb gondot rendszerint az okozza a mulatságrendezőknek, hogy nem tudják: mivel fűszerezzék társas összejöveleiket, táncmulatságaikat, vagy estélyeiket. Mit adjunk? — Ez a kérdések kérdése minden mulatság előtt. Ez képezi a gordiusi csomót, amelynek kibogozásán a leleményes rendezőség heteken, hónapokon át, — de a legtöbbször hiába fáradozik. Nem talál alkalmas anyagot szórakoztatására, mulattatására. Igazolják ezen tényt azok a levelek is, melyekkel ismerőseim, barátaim nap-nap után elhalmoznak, s amelyekben egyes alkalmakra írt, s részben már előadott dolgozataimnak átengedését kérik. Ezen kívánalmaknak eleget tenni és a mulatságrendezők nehéz feladatán könnyíteni lesz hivatva a „Farsang“ c. alatt még az idén megjelenő tréfás jelenetek, bohóságok, vigjátékok, humoristikus felolvasások, szatirák, paródiák és tréfás meghívók gyűjteménye. Előfizetési ára 3 K, — bolti ára 4 K lesz. Előfizetéseket legkésőbb október végéig fogadok el, azután csak bolti árban lesz kapható a könyv. Gyűjtőknek tiszteletpéldányt küldök. Kulán, 1906. augusztus 25-én. *Csajági Bernát* tanító.

Nagyfontosságú új tanszer. Szabadalmazott tentatartó, mely a jelenleg használatban levő tentatartókat teljesen értéktelenné teszi, m. p. a következő okoknál fogva: 1. A gyermek nem férhet a kezével a tentához, tehát azt ki nem döntheti, magát, könyveit, valamint a padokat és a többi taneszközöket be nem mocskolhatja. 2. Óriási tantaanyagot takarít meg. 3. A tanítót megkíméli az örökös tentatöltögetéstől, mi által egy nagyon kellemetlen és időt fosztó napi foglalkozástól szabadul meg. 4. Könnyen tisztítható; beleesett tárgyak könnyen eltávolíthatók. 5. El nem törik és el nem vész. Csak egyszer kell beszerezni és évtizedekig eltart ronthatlanul minden reparálás nélkül. 6. Nagy előnye ezen tentatartónak még az is, hogy megmenti a tanítási órákat az örökös zörgéstől és kopogástól. Kapható feltalálójánál: *Eckstein* Dávid vágszeredi tanítónál, ki érdeklődőknek szívesen ad részletes felvilágosítást.

A magyar korona országainak összerakható térképe, földrajzi játék és tanszer. Szerkesztette *Schuller* Fr. dr. gymn. tanár. Ara díszkiadásban 5 korona 50 fill. iskolai kiadás 3 kor. Neusil Ferenc papirneműgyár kiadása, Nagyszeben.

Kiváló ügyességgel és ötletes jó fogással készült taneszköz jelent meg legutóbb fenti címen mint földrajzi segédeszköz Magyarország földrajzának sikeres tanítása érdekében. Szerző Magyarország térképét megyénként szétszedhető és ismét összerakható alakban mutatja be olyképp, hogy minden megye külön-külön kivehető és ismét visszatehető. Hátlapján pedig a tanuló feljegyezve találja az illető megyéknek statisztikai, földrajzi, történelmi, esetleg az iparra és kereskedelemre vonatkozó adatait. Eltekintve attól, hogy ezen szétszedhetőség által a tanuló világosabb fogalmat alkothat magának az egyes vidékekről, azoknak sajátos földrajzi viszonyait

jobban elméjébe vésheti és elraktározhatja, az egyes vármegyék gyakori összetevése által játszva kellemesen szórakoztató és kiváló hasznosságu játékszert is adunk ezzel a gyermek kezébe.

Mindenki, ki Magyarország földrajzának tanulását gyermeke számára könnyűvé és kellemessé akarja tenni, örömmel szerezze be ezen hasznos segédeszközt, melyhez még egy fekete tábla is van mellékelve, melyen a tanuló a térképrajzolást palairónal gyakorolhatja.

Legjobb lelkiismerettel ajánljuk kartársaink és az érdeklődők figyelmébe.

Esztergomi izr. hitközség.

106/906. ikt. sz.

Pályázat.

Az esztergomi izraelita hitközség elemi iskolájánál nyugdíjazás folytán üresedésbe jött évi 1000 korona fizetés és az iskolaépületben való lakással díjazott tanítói állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázók fölkéretnek kellően felszerelt kérvényeiket, kor, előképzettség, eddigi működés és családi állapot feltüntetésével f. é. október 8-áig Dr. Weiss Sándor iskolaszéki elnök urnak beküldeni. Zeneileg képzettek előnyben részesülnek.

Esztergom, 1906. szeptember 23-án.

Geiger Miksa

hitk. titkár.

Dr. Berényi Gyula

hitk. elnök.

Szives figyelmébe bátorodom ajánlani az

Erdős Jakab bajai izr. iskolai igazgató és **Erdős Adolf** székesfővárosi tanító által szerkesztett új kiadású füzeteket, amelyek a legjelesebb szakemberek ítélete szerint minden tekintetben kiválóak, páratlanul szépek, a szépérzékét kitűnően fejlesztik és elejét veszik a hátgerinc-elferdülésnek és közellátóságnak.

Ezen rendszer a tanár és a tanító urakra nézve azon előnyt nyújtja, hogy feleslegessé teszi a tanulónak folytonos ellenőrzését, minthogy az írásszabályok állandóan a tanuló szeméi előtt fekszenek s így módjában van annak rövidesen teljes önállóságra szert tenni.

Kivánatra minták és árjegyzék bérmentve küldetnek.

Tanítókat, ott ahol papirkereskedés nincsen, árendeményben részesít a kiadó:

AUER IGNÁC papirkereskedése BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-út 11. szám.

Az összes polgári és középiskolák részére szükségelt tankönyvekről

== **kimerítő** ==
antiquár-könyvárjegyzékekkel

== ingyen és bérmentve szolgál ==

K U N S.

:: antiquár-könyvkereskedő ::

BUDAPEST,
IV., Muzeum-körut 21.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermekek- és életbiztosító-intézet Budapesten, VI. Teréz-körut 40—42. sz. Alapított 1863. évben Folyó év szeptember havában 1,908,200. - K értékű biztosítási ajánlat nyújtatott be és 1,727,400. - K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 93,255 K 69 fillér fizettetett ki. 1906. január 1-től augusztus 31-ig bezárólag 8,561,400 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 525,379. korona és az intézet fennállása óta 10,849,050 K 74 fillér fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb és legelőnyösebb feltételek mellett.

Müller Testvérek, Budapest. Vegyészeti gyár. Tinta, tus és aquarell-festék gyártmányaik a legjobbak.

Pártoljuk a honi ipart!!

Az igaz magyar gazdasszony nem küldi már ruháit külföldre tisztítás és festés végett, mert

Beierl József

műfestő és vegytisztító

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban

a legjutányosabban és legpontosabban vegytisztít és fest bármilyen uri és női szövet-, selyem-, bársony- és csipke-ruhát. **Csipke- és szövetfüggönyök tisztítása.** — Vidéki megrendelések gyorsan, pontosan és jutányosan eszközöltnék.

Féüzlet:

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban.

Gyűjtőtelep:

Budapest, IV. Muzeum-körút 31.

Ujpest, Kemény Gusztáv-utca.

Horovitz Adolf könyvkiadó-hivatalában
Nagyszombatban megjelent:

חמשה חומשי תורה.

Mózes I. könyve héber nyelvgyakorlatokkal.

Szerkesztette:

A vágujhelyi izr. népiskola tanítótestülete.

Ára vászonkötésben kor. 1.40.

Mózes II. könyve héber nyelvtani függelékkel.

Szerkesztette:

STEIN MIKSA, nagyszombati főrabbi.

Ára vászonkötésben kor. 1.40.

A fordításnál a Fuchs-féle biblia elrendezése és szószerinti fordítása szolgált mintául, hogy a gyermekek az iskolán kívül is fáradság nélkül gyakorolhassák az iskolában velük megismertetett bibliai tananyagot. Ezen biblia bevezetésével a t. tanító urak nagyon megkönnyítik a saját és a tanulók munkáját. Nemzetiségi vidéken pedig valóságos kulturmisszió teljesítésére van hivatva, mert a tanulók a fordítás és gyakori ismétlés által a magyar nyelvet már 1 év alatt biztosan el fogják sajátítani.

Megjelent

a favalyinál is még szebb kiállításban, gazdagabb szép-
irodalmi tartalommal és érdekesebb illusztrációkkal az

Izraelita

Családi Naptár

IV. évfolyama az 5667. (1906—7) évre.

Szerkeszti és kiadja: ÖTVÖS KÁROLY.

Bolfi ára 1 kor. 20 fillér, — Tanítók, mint viszonteladók — legalább 5 példány rendelése mellett — 25% jutalék, vagy egy ingyen-példány kedvezményében részesülnek.

Megrendelhető a szerkesztő-kiadónál: Budapest, VIII. ker., Kerepesi-ut 9 B.